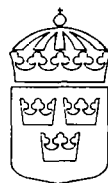

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1992/93:AU8y

Kompletteringspropositionen

1992/93
AU8y

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1992/93:150 (kompletteringspropositionen) och med anledning av den avgivna motioner såvitt avser bilaga 8 med undantag av avsnittet om Arbetslöshetsersättningar (s. 55–66). Detta avsnitt i propositionen jämte därtill hörande motioner behandlas i arbetsmarknadsutskottets betänkande 1992/93:AU20.

Utskottet yttrar sig i det följande över

dels propositionens bilaga 8 (Arbetsmarknadsdepartementet), med ovan angivet undantag,

dels följande med anledning av propositionen väckta motioner

1992/93:Fi92 av Ingvar Carlsson m.fl. (s) yrkandena 12, 15, 26 och 27,

1992/93:Fi93 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd) yrkandena 5, 37 och 54–63,

1992/93:Fi103 av Roland Lében (kds),

1992/93:Fi111 av Jan Andersson (s),

1992/93:Fi115 av Berith Eriksson m.fl. (v) yrkande 1,

1992/93:Fi117 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkandena 1–8 och 10–29,

1992/93:Fi120 av Ingvar Carlsson m.fl. (s) yrkandena 1–9 och 19–24

Med detta yttrande överlämnas – under förutsättning av finansutskottets medgivande – motion 1992/93:A478 av Karin Starrin (c) i vad avser yrkande 1 om införande av ett anställningsstöd.

Inledning

Arbetsmarknadsutskottet redovisade sin syn på arbetsmarknadspolitikens inriktning, åtgärder och resurstilldelning under nästa budgetår i sina betänkanden 1992/93:AU11 och AU19, vilka behandlades av riksdagen den 2 april 1993. Betänkandet 1992/93:AU12 om arbetslivspolitik hade förelagts riksdagen för beslut den 24 mars 1993. Stora delar

av arbetsmarknadsutskottets betänkande 1992/93:AU13 om regionalpolitiken handlar om situationen på arbetsmarknaden i olika delar av landet. Detta betänkande har behandlats av riksdagen den 5 maj 1993. Utskottets förslag i dessa betänkanden har bifallits av riksdagen.

Mot bakgrund av det försämrade arbetsmarknadsläget sedan budgetpropositionen förelades riksdagen i januari i år anser arbetsmarknadsministern att viss justering i inriktningen av arbetsmarknadspolitiken budgetåret 1993/94 bör ske. Dessutom innebär de nu framlagda regeringsförslagen bl.a. förändringar i användningen av åtgärdsarsenalerna och ändrade regler för vissa stödformer.

Arbetsmarknadspolitiken inriktning

Propositionen

I propositionen framhålls att den rådande situationen på arbetsmarknaden är den största prövning som den svenska samhällsekonomin stått inför under decennier. Trots att betydande insatser i form av arbetsmarknadspolitiska åtgärder har satts in under de senaste åren för att bemästra den stigande arbetslösheten har den öppna arbetslösheten nått nivåer som är väsentligt över dem som uppmåtts under efterkrigstiden.

Prognoserna visar enligt propositionen att påfrestningarna sannolikt kommer att kulminera under nästa budgetår, även om det efter hand kommer till stånd en vändning i den ekonomiska utvecklingen till följd av industrins ökade konkurrensförmåga. Arbetsmarknadspolitiken måste därför koncentreras på att så långt som möjligt hejda ytterligare skärpning av läget. Arbetslinjen ligger fast.

För att inte ställa Arbetsmarknadsverket (AMV) inför helt omöjliga uppgifter vid hanteringen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna måste fokuseringen på utbildning och nya administrativt enkla åtgärder bestå, framhåller föredraganden. För att ge så många som möjligt tillfälle till utbildning måste kostnadsutvecklingen brytas. Den dyrare upphandlade arbetsmarknadsutbildningen föreslås därför få en minskad volym till förmån för utbildningar inom det reguljära utbildningsväsendet. Ungdomspraktik och arbetslivsutveckling är exempel på åtgärder som genom sin administrativa enkelhet öppnar möjligheter för en större omfattning av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

Mot bakgrund av det försämrade läget på arbetsmarknaden anser föredraganden att inriktningen av arbetsmarknadspolitiken bör ha som utgångspunkt att de arbetsmarknadspolitiska resurserna i första hand skall användas för dem som riskerar permanent utslagning. Resurserna skall användas så effektivt som möjligt.

De värst drabbade grupperna under denna lågkonjunktur är ungdomar, flyktingar och invandrare samt arbetshandikappade. Dessa grupper måste prioriteras och få en betydligt större andel av resurserna än deras andel av arbetslösheten.

Slutligen understryks i propositionen att arbetsmarknadspolitiken inte ensam kan klara krisen på arbetsmarknaden. Regeringen har därför vidtagit åtgärder på en rad politikområden i syfte att minska trycket på arbetsmarknadspolitiken. Här pekas bl.a. på satsningarna på infrastrukturprojekt samt åtgärder inom utbildningsområdet. Även riksdagens beslut om ett program för att stimulera s.k. ROT-insatser framhålls i detta sammanhang.

Motionerna

Socialdemokraterna konstaterar i sin partimotion Fi120 att Sverige befinner sig i en ekonomisk depression med sjunkande produktion och sysselsättning samt stigande arbetslöshet. Den onda cirkel som landet har hamnat i med ökande arbetslöshet som i sin tur leder till allt sämre offentliga finanser måste brytas. Det kan ske genom en omläggning av den ekonomiska politiken. Arbetsmarknadspolitiken är en del av den ekonomiska politiken, men arbetsmarknadspolitiken kan inte ensam klara målet att pressa ned arbetslösheten. Kraftfulla åtgärder behövs därför på en rad politikområden för att få i gång produktion, investeringar och sysselsättning.

Socialdemokraterna framför i sin motion att regeringen i praktiken övergett arbetslinjen.

För att understödja en utveckling mot tillväxt måste de arbetsmarknadspolitiska insatserna öka i ett första skede av omläggningen av den ekonomiska politiken. Målet är att inom några år halvera arbetslösheten och redan för nästa budgetår pressa ned arbetslösheten till 5 %.

Satsningar bör därför ske för att stödja näringslivets utveckling. Nya arbetstillfällen där måste skapas genom en rad insatser. Exempel härpå är insatser genom ROT-program, resurser till trafikverken, tidigareläggning av infrastruktursatsningar, möjligheter att tidigarelägga nyanställningar inom företagen.

Kommunerna bör ges förutsättningar att tills vidare behålla övertalig personal.

Mer resurser krävs till utbildningsområdet. Ytterligare 15 000 personer bör ges möjlighet att genomgå arbetsmarknadsutbildning. Ytterligare platser behövs bl.a. till högskolan.

Kamp mot långtidsarbetslöshet betyder ytterligare insatser. Det kan göras i form av rekryteringsstöd och beredskapsarbeten.

Det är, framhålls det i motionen, oacceptabelt att mer och mer av de arbetsmarknadspolitiska resurserna flyttas över från åtgärder med hög kvalitet till åtgärder med låg kvalitet, såsom ungdomspraktik och arbetslivsutveckling. I stället för ökat antal ungdomspraktikplatser behövs riktiga jobb till ungdomarna. De kan skapas genom rekryteringsstöd.

Även Vänsterpartiet framför i sin partimotion Fi117 synpunkter på sysselsättningssituationen i Sverige och konstaterar att arbetslösheten ligger på en dramatiskt hög nivå. Bekämpandet av arbetslösheten måste vara det övergripande målet för den ekonomiska politiken.

Vänsterpartiet pekar på de förslag som partiet har lagt fram i olika sammanhang inom andra politikområden och som kraftfullt skulle förbättra läget på den ordinarie arbetsmarknaden om de genomfördes. Som ett sista steg har förstärkningar av arbetsmarknadspolitiken krävts. Dessa insatser skall vara inriktade på åtgärder i så nära anknytning som möjligt till den ordinarie arbetsmarknaden. Den aktiva arbetslinjen skall hävdas och premieras.

Vänsterpartiet förordar satsningar på infrastruktur och ROT-program, tidigareläggning av statliga industribeställningar, satsningar inom energi- och miljöteknik som ger nya order samt insatser inom landskaps- och kulturminnesvård som ger snabb sysselsättning. Näringspolitiska initiativ för underleverantörer skapar bas för industriell expansion, och exportstödjande initiativ för mindre och medelstora företag ger impulser till nya satsningar, framhåller motionärerna. Satsning på utbildningsväsendet över hela linjen är av stor betydelse.

Nedskärningar inom statlig och kommunal sektor bör inte ske i detta allvarliga sysselsättningsläge och inte heller avreglering och bolagisering av statlig verksamhet (yrkandena 8 och 9). En försöksverksamhet med sex timmars arbetsdag inom t.ex. vården bör inledas (yrkande 10).

Den inriktning av arbetsmarknadspolitiken som regeringen valt innebär att de åtgärder som infördes som sistahandsåtgärder nu har förvandlats till ordinarie volymåtgärder. På sikt är det både billigare och ger väsentligt större sysselsättningseffekter att satsa på traditionella arbetsmarknadspolitiska insatser, såsom arbetsmarknadsutbildning, rekryteringsstöd och beredskapsarbete.

Utskottets överväganden

Påfrestningarna på arbetsmarknaden är mycket stora och kommer enligt prognoserna sannolikt att öka under nästa budgetår. Arbetsmarknadspolitiken måste därför koncentreras på att så långt som möjligt hejda en ytterligare skärpning av läget.

Arbetslösheten uppgick i april i år till ca 329 000 personer eller 7,7 % av arbetskraften, en ökning om 3,1 procentenheter i förhållande till motsvarande tid förra året.

Förutom den öppna arbetslösheten fanns omkring 210 000 personer eller 4,9 % i olika konjunkturberoende åtgärder. Av dessa var knappt 100 000 ungdomar i åldern 18–24 år, varav ca 70 000 hade en ungdomspraktikplats.

Arbetslöshetssiffrorna har legat omkring dessa tal under de fyra första månaderna 1993.

Som anförs i den socialdemokratiska motionen Fi120 gäller det att bryta den onda cirkel med ökande arbetslöshet som i sin tur leder till allt sämre offentliga finanser. Den ekonomiska politiken måste därför läggas om. Kraftfulla åtgärder behövs inom flera politikområden för att få i gång produktion, investeringar och sysselsättning.

För att understödja en utveckling mot tillväxt, måste de arbetsmarknadspolitiska insatserna öka och i stor utsträckning inriktas mot nä-

ringslivet. Arbetslösheten måste bekämpas och pressas ned. För nästa år måste den ned till ca 5 %. Det gäller att gå från bidrag till aktiva åtgärder, från mindre bra åtgärder till bättre och från åtgärd till arbete.

Regeringen hävdar att man håller fast vid arbetslinjen. I praktiken har man lämnat den. AMS tillförs mindre resurser under nästa budgetår trots att arbetslösheten stiger. Det innebär att kontantersättningen nästa år kommer att dominera arbetsmarknadspolitiken. Staten får med andra ord låna åtskilliga miljarder för att kunna betala ut kontantstöd. Utskottet anser i likhet med motionärerna i motion Fi120 att det är bättre att låna till investeringar och aktiva åtgärder än att låna till kontantstöd.

I likhet med motion Fi120 understryker utskottet behovet av att satsa på näringslivets utveckling och skapa nya arbetstillfällen genom satsningar på beredskapsarbeten, ROT-åtgärder, underhåll och investeringar, tidigareläggning av infrastrukturinvesteringar och erbjudande till näringslivet att anställa arbetskraft med rekryteringsstöd.

Det satsas emellertid inte bara för lite resurser på den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Lika allvarligt är det att den aktiva arbetsmarknadspolitiken urholkas och kvaliteten försämras. Kärnan i den aktiva arbetsmarknadspolitiken är att stärka den enskilde genom att erbjuda arbetsmarknadsutbildning eller att få vederbörande i arbete genom rekryteringsstöd eller beredskapsarbete. Utbildning lönar sig i längden. Men genom att sänka nivån på utbildningsbidragen försvårar regeringen möjligheterna för många ungdomar att höja sin utbildningsnivå.

I stället för ytterligare satsningar på åtgärder med bra kvalitet föredrar regeringen åtgärder som ungdomspraktik och arbetslivsutveckling. I likhet med motionärerna i motion Fi120 finner utskottet detta oacceptabelt. Utskottet avvisar en utökning av antalet ungdomspraktikplatser. I stället bör ungdomar anställas med rekryteringsstöd, vilket leder till att de får riktiga jobb. Även ungdomar som genomgått ungdomspraktik bör kunna anställas med rekryteringsstöd.

Vad arbetsmarknadsutskottet med tillstyrkan av motion Fi120 (yrkande 3) anfört bör ges regeringen till känna.

Motion Fi117 (v) (yrkandena 1, 2, 8 och 10) får med det anförda anses i huvudsak tillgodosedd.

A 1. Arbetsmarknadsdepartementet m.m.

Arbetsmarknadsutskottet tillstyrker att riksdagen under ramanslaget *Arbetsmarknadsdepartementet* för budgetåret 1993/94 anvisar 820 000 kr utöver vad riksdagen anvisat (bet. 1992/93:AU8, rskr. 204).

A 2. Utredningar m.m.

Utskottet tillstyrker förslaget att minska det av riksdagen beslutade (1992/93:AU8, rskr. 204) reservationsanslaget *Utredningar m.m.* med 5 miljoner kronor.

Arbetsmarknadsverket

I årets budgetproposition (1992/93:100 bil. 11) aviserades att eventuella justeringar under anslaget skulle tas upp mer i detalj i kompletteringspropositionen. Så sker nu.

Utskottet behandlar först förslaget att använda 350 miljoner kronor av anslaget till Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för *ullfällig förstärkning av arbetsförmedlingens personal*.

Socialdemokraterna anser i motion Fi120 (yrkandena 1 och 20) att AMV visserligen behöver ytterligare resurser för förvaltningskostnader men avvisar förslaget att medlen skall tas från anslaget till Arbetsmarknadspolitiska åtgärder. I stället föreslås att ytterligare 300 miljoner kronor tillförs anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

I detta sammanhang tar utskottet upp förslaget i Ny demokratis motion Fi93 (yrkande 37) att avveckla AMS, LAN och AMI. Åtgärden skulle innebära en besparing på cirka en halv miljard kronor enligt motionärerna.

Utskottet noterar att arbetsmarknadsministern i propositionen anmäler att han senare kommer att föreslå regeringen att ett uppdrag att granska AMV:s effektivitet lägg ut.

Utskottets överväganden

Eftersom åtgärden föreslås vara tillfällig godtar utskottet att AMV får använda 350 miljoner kronor på sätt som föreslagits. Därmed avstyrker utskottet motion Fi120 (yrkandena 1 och 20).

Förslaget i motion Fi93 (yrkande 37) att avveckla AMS, LAN och AMI avstyrktes på anförda skäl av utskottet så sent som den 1 april i år (AU19). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 1992/93:258). Utskottet har inte ändrat uppfattning utan avstyrker även nu detta förslag.

Utskottet övergår nu till att behandla övriga förslag om arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Arbetsmarknadsutbildning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens och motionernas förslag beträffande arbetsmarknadsutbildningen under nästa budgetår och utbildningsbidragens konstruktion och nivå.

Arbetsmarknadsutbildning ges antingen som en av arbetsmarknadsmyndigheterna upphandlad utbildning — även hänämnd särskilt anordnad utbildning — eller genom att arbetsmarknadsmyndigheterna utnyttjar platser inom det reguljära utbildningsväsendet.

Vid arbetsmarknadsutbildning får deltagarna ett utbildningsbidrag som består av dels en dagpenning som lämnas för fem dagar i veckan med belopp som redovisas i det följande, dels ett särskilt bidrag.

Förordningen (1987:406) om arbetsmarknadsutbildning ger bestämmelser om denna utbildning och om utbildningsbidragen.

Vidare kan arbetsmarknadsmyndigheterna ge bidrag till företag för utbildning av anställda. Detta regleras genom en särskild förordning i ämnet, 1984:518.

Utbildningsbidragens storlek

Inledning

Riksdagen har tidigare under våren godkänt de förslag till riktlinjer regeringen lagt fram i årets budgetproposition i fråga om bl.a. ersättningarna inom arbetslöshetsförsäkringen och utbildningsbidragen. Enligt dessa riktlinjer skall kompensationsnivån inom arbetslöshetsförsäkringen sänkas från 90 till 80 % av tidigare inkomst och utbildningsbidragen för kassamedlemmar sänkas i motsvarande omfattning.

Riktlinjerna innebär härutöver att nuvarande beräkningsgrund för att fastställa ersättningsbeloppen för högsta dagpenning i arbetslöshetsförsäkringen, för det kontanta arbetsmarknadsstödet (KAS) och för utbildningsbidragen frångås. Vidare skall högsta dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen sänkas från 598 till 564 kr från den 1 juli 1993 och beloppet för KAS från 210 till 198 kr per dag. Även utbildningsbidragen till kursdeltagare som har rätt till kassaersättning skall sänkas så att de motsvarar den nya nivån i arbetslöshetsförsäkringen.

Propositionen

Med hänvisning till det tidigare riksdagsbeslutet uttalas i propositionen (s. 60—61) om de nya utbildningsbidragsnivåerna att högsta dagpenning för en kursdeltagare som har rätt till ersättning från arbetslöshetskassa sänks från 598 till 564 kr. Dagpenningen till dem som inte är berättigade till kassaersättning sänks från 358 till 338 resp. från 253 till 239 kr. De nya dagpenningbeloppen skall gälla fr.o.m. den 5 juli 1993. Krontalsbeloppet för det bidrag som utgår till vissa handikappade i ungdomspraktik bör fr.o.m. samma tidpunkt sänkas från 504 till 475 kr.

Motionerna

Socialdemokraterna (motion Fi120 yrkande 8) och Vänsterpartiet (motion Fi117 yrkande 15) motsätter sig de sänkningar av nivåerna för utbildningsbidragen som anges i propositionen.

Utskottets överväganden

Med hänvisning till de riktlinjer i fråga om bl.a. utbildningsbidragen som riksdagen har godkänt tidigare under riksmötet (bet. 1992/93:AU19 res. 9 under mom. 20, rskr. 258) godtar utskottet de dagpenningbelopp som regeringen har föreslagit. De föreliggande motionsyrkandena om avslag på propositionen i denna del avstyrks alltså.

Utbildningsbidragen fick sin nuvarande konstruktion år 1975. Regeringen har från den tiden varit bemyndigad att själv fastställa dagpen-

ningbeloppen. Det bemyndigande som har gällt fr.o.m. år 1990 lämnades av riksdagen på våren 1988 (prop. 1987/88:114, bet. AU18 hemställan mom. 4, rskr. 387). Enligt det bemyndigandet kan regeringen anpassa utbildningsbidragens nivå till förändringarna av industriarbetarlönerna, dvs. enligt samma beräkningsgrund som samtidigt infördes för ersättningarna vid arbetslöshet.

Som framgått av redovisningen ovan har riksdagen tidigare under riksmötet anslutit sig till regeringens uppfattning att den tidigare beräkningsgrunden för utbildningsbidragen bör frångås. I den proposition som här behandlas har regeringen aktualiserat ändrade beräkningsprinciper för ersättningarna vid arbetslöshet. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att regeringen ges ett nytt bemyndigande i fråga om utbildningsbidragen, av innebörd att regeringen medges att årligen anpassa utbildningsbidragens nivå i anslutning till förändringar som görs av ersättningarna vid arbetslöshet.

Utbildningsbidrag med lånedel

Inledning

Utbildningsbidragen lämnas, som framgår av benämningen, som bidrag. Endast i ett mycket begränsat avseende kan utbildningsbidragets dagpenning omvandlas till lån. Det särskilda vuxenstudiestödet för arbetslösa, SVUXA, består däremot av en bidrags- och en lånedel.

Bidragsdelen i SVUXA uppgår till 65 % av vad den studerande skulle ha fått som utbildningsbidrag vid en arbetsmarknadsutbildning. Tillsammans med lånedelen skall den studerande få ett studiestöd, som beloppsmässigt är lika stort som han eller hon skulle ha fått som utbildningsbidrag efter skatt. Den studerande kan avstå från att ta ut lån eller ta ut endast en del av lånet.

De nu refererade delarna av bestämmelserna om särskilt vuxenstudiestöd gäller studerande som är medlemmar i en arbetslöshetskassa och har kvalificerat sig för rätt till ersättning från kassan. Andra vuxenstuderande kan också få särskilt studiestöd, men bidragsandelen blir i så fall väsentligt lägre än ovan sagts. I Utbildningsdepartementets bilaga till kompletteringspropositionen föreslås att dessa vuxenstuderande skall få samma studiestöd som de som har rätt till ersättning från en arbetslöshetskassa.

Propositionen

Regeringen anser att även utbildningsbidragen vid arbetsmarknadsutbildning i nedan angiven omfattning skall bestå av ett bidrag och ett studielån enligt de principer som gäller för SVUXA. Riksdagen föreslås fastställa de grundläggande reglerna härom i en ny lag om särskilt studielån för den som genomgår arbetsmarknadsutbildning. Lånen förutsätts bli finansierade med upplåning genom Riksgäldkontorets försorg. Den närmare utformningen av reglerna, i huvudsak enligt studiestödslagens bestämmelser om SVUX och SVUXA, förutsätts ankomma på regeringen.

Kombinationen av bidrag och lån skall enligt den föreslagna lägen gälla

1. för ungdomar under 25 år vid all arbetsmarknadsutbildning.

2. för personer som har fyllt 25 år och som har beviljats arbetsmarknadsutbildning inom det reguljära utbildningsväsendet. Härmed avses utbildning på grund- och gymnasieskolenivåer inom kommunal och statlig vuxenutbildning i gymnasieskola eller på folkhögskola samt utbildningar på högskolenivå vid universitet och högskola eller motsvarande eftergymnasial utbildning hos andra utbildningsanordnare.

De nya reglerna skall omfatta utbildningar som beviljas fr.o.m. den 1 juli 1993.

Motionerna

Socialdemokraterna (motion Fi120 yrkandena 19, 21 och 22) och Vänsterpartiet (motion Fi117 yrkandena 14 och 16) yrkar avslag på regeringens förslag till utbildningsbidrag med lånedel. Jan Andersson (s) yrkar i motion Fi111 avslag på förslaget i vad avser konsekvenserna på rehabiliteringsområdet.

Socialdemokraterna anser att det är oacceptabelt att arbetslöshetsförsäkrade kursdeltagare med regeringens förslag kommer att få ett utbildningsbidrag som motsvarar två tredjedelar av den arbetslöshetsersättning som utgår om kursdeltagaren stannar hemma i stället för att gå på utbildning. Vänsterpartiet menar att lånemöjligheten i många fall kommer att bli ett lånetvång.

Utskottets överväganden

När vuxna arbetslösa söker sig till utbildning inom det reguljära utbildningsväsendet på grundskole-, gymnasie- eller högskolenivå kan studiestöd komma att utgå antingen som helt bidrag i form av utbildningsbidrag eller som en kombination av bidrag och lån i form av särskilt vuxenstudiestöd för vuxna (SVUXA). Liksom regeringen anser utskottet att det är skäligen att den enskilde betalar en viss del av kostnaderna för studier som leder till en allmän kompetenshöjning. Som påpekas i propositionen är det här fråga om utbildningar som den enskilde själv har att ansöka om och antas till i konkurrens med andra personer.

Det får också anses skäligen att ungdomar under 25 år som antas till arbetsmarknadsutbildningens särskilt anordnade (upphandlade) kurser, dvs. till yrkesförberedande och yrkesinriktade kurser, får betala en del av studiekostnaderna liksom andra ungdomar som väljer andra studieförmer och studievägar.

Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag om att införa en återbetalningsdel i utbildningsbidraget och avstyrker samtidigt avslagsyrkandena i motionerna Fi111 (s), Fi117 (v) (yrkandena 14 och 16) och Fi120 (s) (yrkandena 19, 21 och 22). Det i propositionen framlagda förslaget till lag om särskilt studielån för den som genomgår arbetsmarknadsutbildning lämnas av utskottet utan erinran och föreslås bli antaget av riksdagen.

Inledning

I 29 och 30 §§ i den tidigare nämnda förordningen (1987:406) om arbetsmarknadsutbildning ges bestämmelser om samordning av utbildningsbidragen med andra förmåner som sjukpenning, pensioner, livräntor, lön m.m. Bestämmelser om samordning med utbildningsbidrag finns också, t.ex. i lagen om anställningsskydd och lagen om allmän försäkring.

Propositionen

En kursdeltagare som blir sjuk får med nuvarande regler uppbära sjukpenning från försäkringskassan. Sjukpenningen minskar utbildningsbidragets dagpenning med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att kursdeltagarnas sjukpenninggrundande inkomst när studierna påbörjas skall förklaras vilande under utbildningstiden. I stället skall deltagarna behålla utbildningsbidragets dagpenning vid frånvaro på grund av sjukdom, med en karensdag vid varje sjuktilfälle. När det gäller den närmare utformningen av förslaget hänvisas till framställningen i propositionen (s. 21–23). Förslagen medför att 3 kap. 5, 10 och 10 c §§ samt 4 kap. 14 a § lagen om allmän försäkring behöver ändras.

Vidare förordar regeringen ändrade regler för samordningen av andra förmåner. I fråga om periodiska ersättningar såsom partiella förtidspensioner/sjukbidrag och egenlivräntor uttalas att samordning endast bör ske när ersättningarna avser samma inkomstbortfall.

Vad beträffar de dagbaserade ersättningarna, exempelvis föräldrapenning och rehabiliteringsersättning, anförs i propositionen att samordningen skall ske genom att utbildningsbidragets dagpenning minskas med den andra förmånens belopp.

I dessa delar föreläggs riksdagen förslag till ändringar beträffande lagen om allmän försäkring i 8 kap. 12 § (efterlevandepension) och 22 kap. 15 § (rehabiliteringspenning).

Beträffande pensioner anser regeringen att samordningen inte längre skall omfatta privata pensionsförsäkringar, såvida försäkringsbeloppen inte utgår på grund av förvärsarbete. Vidare anges principer för att samordna dagpenningen med lön under uppsägningstid eller avgångsvederlag. I anslutning härtil presenteras ett lagförslag som innebär att man slopar regeln i 13 § lagen om anställningsskydd om att lönen till en anställd under uppsägningstiden skall minskas med det utbildningsbidrag som arbetstagaren har beviljats efter uppsägningen.

Därjämte föreslås att man skall upphäva en regel som garanterar en kursdeltagare en dagpenning på minst 10 kr, även om dagpenningen på grund av samordningsreglerna egentligen skall reduceras till 0 kr.

Slutligen förordar regeringen att man tar bort hittillsvarande möjligheter för kursdeltagarna att vid utbildningens början få förskott och vid utbildningens slut ett lån motsvarande ett visst antal dagpenningbelopp.

Utskottet godtar för sin del vad som anförts och föreslagits i dessa avsnitt av propositionen och lämnar utan erinran de i anslutning härtill framlagda förslagen till ändringar i lagen om allmän försäkring och anställningsskyddslagen. Riksdagen bör anta dessa lagförslag och lämna de godkännanden regeringen har begärt i avsnitten.

I fråga om de nu aktuella ändringarna i 3 kap. 5 och 10 §§ lagen om allmän försäkring bör uppmärksammas att förslag till ändringar i samma paragrafer med ikraftträdande vid samma tidpunkt — den 1 juli 1993 — också finns i proposition 1992/93:178 om vissa socialförsäkringsfrågor. Den propositionen har behandlats av socialförsäkringsutskottet i betänkande 1992/93:SfU17.

Särskilt bidrag

Propositionen

Det särskilda bidraget lämnas för kursavgifter, kostnader för läromedel, resekostnader och traktamente m.m.

När det gäller läromedel föreslås att kursdeltagarnas nuvarande självkostnad på i genomsnitt 100 kr per månad skall höjas till hälften av kostnaden för studielitteratur under hela studietiden. Kostnad understigande 300 kr för hela studietiden skall inte ersättas. För vissa läromedel och hjälpmedel för handikappade kursdeltagare skall ges särskilda regler.

Kursdeltagarnas självkostnad för dagliga resor mellan bostad och utbildningsplats föreslås höjd från 100 till 300 kr per månad. Resor med egen bil föreslås bli ersatt med 90 öre per kilometer — för närvarande varierar ersättningen från 80 till 120 öre per kilometer.

Rätten för kursdeltagare som utbildas på annan ort än hemorten till bidrag till två hemresor per månad föreslås bli begränsad till en hemresa per månad utom för vissa unga handikappade.

Vidare redovisas nya beräkningsregler för kost och logi vid internatutbildning, t.ex. på folkhögskolor, och för bidrag till boendekostnader för deltagare i korttidskurser utom hemorten.

Det traktamentsbelopp som nu gäller, 103 kr per dag, föreslås höjt till 109 kr.

Kostnadsminskningarna genom nu redovisade förslag anges i propositionen till 271 miljoner kronor. Huvuddelen av besparingarna hänförs till de ändrade reglerna för ersättningar till läromedel och resor. För traktamentshöjningen anges en kostnadsökning med 7,6 miljoner kronor.

Motion

Vänsterpartiet (motion Fi117 yrkande 17) yrkar avslag på regeringens förslag beträffande det särskilda bidraget och föreslår att medlen till utbildningsbidrag räknas upp med 271 miljoner kronor (yrkande 18). Utskottet återkommer till det senare yrkandet i den följande framställningen.

Utskottet godtar även regeringens förslag till ändringar av det särskilda bidraget och avstyrker avslagsyrkandet i Vänsterpartiets motion Fi117. Vad som anförts i propositionen om det särskilda bidraget bör godkännas av riksdagen.

Regeländringar beträffande åldersgränsen m.m. inom arbetsmarknadsutbildningen

Propositionen

För tillträde till arbetsmarknadsutbildning gäller i princip en nedre åldersgräns om 20 år. De undantag som görs härifrån för ungdomar under 20 år föreslås slopade utom för ungdomar med registrerat handikapp.

Arbetsmarknadsutbildningen är avsedd för personer som är arbetslösa eller riskerar att bli arbetslösa. I viss omfattning kan dock lediga platser inom den upphandlade utbildningen få användas för utbildning åt icke arbetslösa till yrken inom tillverkningsindustrin samt inom vård- och omsorgssektorerna. Denna utbildningsmöjlighet bör enligt regeringen i fortsättningen generellt gälla hela arbetsmarknaden, med den begränsningen att volymen får utgöra 2 % av de tillgängliga platserna inom den upphandlade utbildningen.

Efter förslag från AMS förordas i propositionen att utbildningsbidrag under en praktikperiod av sex månader skall kunna beviljas högutbildade invandrare för att ge dem möjlighet att få förankring på den svenska arbetsmarknaden.

Budgetåret 1988/89 inleddes en femårig försöksverksamhet med s.k. otraditionell utbildning med syfte att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. För ändamålet har fått användas 30 miljoner kronor per år av medlen till arbetsmarknadsutbildning. Verksamheten föreslås få fortsätta i oförändrad omfattning.

Utskottets överväganden

Vad som anförts i propositionen i ovan redovisade delar lämnas av utskottet utan erinran. Liksom regeringen anser utskottet att det är angeläget med en fortsatt verksamhet för att stimulera jämställdhet på arbetsmarknaden. Vad som föreslagits härom av regeringen bör godkännas av riksdagen.

Propositionen

Regeringens medelsberäkning innebär att den upphandlade arbetsmarknadsutbildningen under nästa budgetår skall kunna ges åt 42 000 personer per månad, vilket sägs vara i genomsnitt 8 000 personer färre än som beräknats för innevarande budgetår. Totalt beräknas den upphandlade utbildningen nästa budgetår omfatta 129 000 personer till en kostnad — exkl. kostnader för utbildningsbidrag — av 4 664,9 miljoner kronor, vartill kommer kostnader för elevsocial verksamhet på 60,6 miljoner kronor.

Arbetsmarknadsutbildningen inom det reguljära utbildningsväsendet anges få en omfattning under nästa budgetår om genomsnittligt 16 200 deltagare per månad och totalt under budgetåret omfatta 29 000 personer. Arbetsmarknadshuvudtitelns kostnader för detta slag av arbetsmarknadsutbildning utgörs endast av utbildningsbidrag.

Vad sedan gäller bidrag till utbildning i företag föreslår regeringen att det nuvarande bidragsbeloppet höjs från 40 till 60 kr per timme. Bidraget skall kunna lämnas för högst 920 timmar per person. Bidraget har hittills avsett företagets utbildningskostnader. Nuvarande möjlighet att i vissa fall förlänga bidragstiden slopas och en nu pågående försöksverksamhet med bidrag med 50 kr per timme till lönekostnaderna vid utbildning av anställda inom tillverkningsindustrin föreslås upphöra.

Utbildningsbehovet i företagen bedöms av regeringen motsvara i genomsnitt 28 000 personer per månad till en kostnad av sammanlagt 2 650 miljoner kronor. Innevarande budgetår har för utbildning i företag beräknats mindre än en fjärdedel av detta belopp.

Med utgångspunkt från de ovan gjorda bedömningarna av utbildningsvolymen under nästa budgetår och nivåerna på utbildningsbidragen beräknas kostnaderna för utbildningsbidrag för den upphandlade utbildningen till 4 552,7 miljoner kronor och för utbildning i det reguljära utbildningsväsendet till 1 490,8 miljoner kronor. Härtill kommer 27,3 miljoner kronor för utbildningsbidrag åt deltagare i vidgad arbetsprövning (VAP) och 100,5 miljoner kronor för utbildningsbidrag åt ungdomar under 25 år som deltar i jobbsökaraktiviteter. Den totala kostnaden för utbildningsbidrag uppgår i enlighet härmed till 6 171,3 miljoner kronor.

Av kostnaderna för utbildningsbidrag åt deltagare i arbetsmarknadsutbildning beräknas ca 5 000 miljoner kronor avse bidrag till personer med rätt till ersättning från sin arbetslöshetskassa. Ett belopp av den storleken bör såsom gällt tidigare överföras från arbetsmarknadsfonden till statsbudgetens inkomstsida (inkomsttitel 1251).

Översikt över sammanlagda kostnader för arbetsmarknadsutbildningen
Beräknade kostnader enligt proposition 150 (Belopp i miljoner kronor)

1992/93:AU8y

	1992/93	1993/94
Upphandlad utbildning		
Kurskostnader	5 708	4 665
Utbildningsbidrag	5 516	4 553
Elevsocial verksamhet	66	61
Summa upphandlad utbildning	11 290	9 279
Reguljär utbildning (utbildningsbidrag)	1 817	1 491
Utbildningsbidrag vid VAP	28	27
Utbildningsbidrag vid jobbsökarkurser	83	100
Utbildning i företag	612	2 650
Summa AMU-kostnader totalt	13 830	13 547

Motioner

Socialdemokraterna (motion Fi120) föreslår att arbetsmarknadsutbildningen under nästa budgetår skall dimensioneras för 15 000 fler deltagare än regeringen har föreslagit. De beräknar härför ytterligare 3 300 miljoner kronor samt därtill medel med hänsyn till deras yrkanden om utbildningsbidragens storlek.

Vänsterpartiet (motion Fi117 yrkandena 6 och 7) föreslår med åberopande av ett förslag från AMS att man inför ett *stöd till kompetensutveckling i arbetslivet*. Vid utbildningen skall företagen få göra avdrag på arbetsgivaravgifterna med 90 kr per timme. För att kompensera de avgifter staten går miste om bör anvisas ett anslag på 1 300 miljoner kronor.

När det gäller arbetsmarknadsutbildningens omfattning anser Vänsterpartiet att det finns ett stort behov av denna form av kompletterande utbildning. De föreslår (yrkande 13) att för arbetsmarknadsutbildning och utbildningsbidrag anvisas 5 400 miljoner kronor utöver vad regeringen har föreslagit. Vidare föreslår Vänsterpartiet (yrkande 18) att riksdagen till utbildningsbidrag därutöver anvisar 271 miljoner kronor, om riksdagen — såsom motionärerna har yrkat — avslår regeringens förslag till ändringar av det särskilda bidrag som ingår i utbildningsbidraget.

Utskottets överväganden

Utskottet tillstyrker den av regeringen angivna dimensioneringen av arbetsmarknadsutbildningen under nästa budgetår. De volymökningar som förordas av Socialdemokraterna i motion Fi120 och Vänsterpartiet i motion Fi117 avstyrks av statsfinansiella skäl men också för att ökningar av den omfattning det här gäller motverkar den övergång till mindre kostnadskrävande åtgärder som regeringen har uttalat sig för.

Vidare avstyrker utskottet den medelsuppräknings med 271 miljoner kronor som Vänsterpartiet i samma motion har begärt med hänsyn till partiets förslag beträffande det särskilda bidraget vid arbetsmarknadsutbildning.

Utskottet återkommer till nu berörda anslagsfrågor i det följande avsnittet om Sammanfattande medelsanvisning på B 2-anslaget.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att höja nuvarande timbidrag vid *utbildning i företag*. Bidraget bör i fortsättningen utgå till företagens kostnader utan åtskillnad mellan utbildnings- och lönekostnader. Vad som i övrigt anförts i propositionen om bidragsgivningens omfattning, om utbildningstidens längd och om upphörande av försöksverksamheten med bidrag till utbildning i tillverkningsindustrin har utskottet ingenting att invända mot. Det anförda bör delges regeringen.

Förslaget i Vänsterpartiets motion Fil17 om *stöd till kompetensutveckling i arbetslivet* avstyrks av utskottet som hänvisar till den omfattande satsning på utbildning i företag som innefattas i de förslag utskottet nu har tillstyrkt.

Flyttningsbidrag m.m.

Flyttningsbidragen utgörs enligt förordningen i ämnet (1987:406) av respennning, starthjälp och merkostnadsbidrag. Dessa bidrag lämnas till arbetstagare. Till arbetsgivare kan lämnas medflyttandebidrag.

I reglerna för respennning ingår att kulturarbetare samt de byggnadsarbetare som är bosatta i skogslänen eller på Gotland kan få bidrag till två hemresor per månad vid anställning utom hemorten.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att merkostnadsbidraget samt bidragen till hemresor för kulturarbetare och byggnadsarbetare slopas från den 1 juli 1993 liksom att den försöksverksamhet med bidrag till sökanderesor från Finland, som påbörjades budgetåret 1979/80, upphör från samma tidpunkt.

I propositionen anmäls att det är regeringens avsikt att snarast inleda en översyn av de återstående bidragsformerna. Som bakgrund till översynen anges i propositionen det ringa utnyttjandet av bidragen. Regeringen begär ett bemyndigande av riksdagen att genomföra de förändringar i bidragen som översynen föranleder. Utskottet tillstyrker att regeringen får detta bemyndigande men förutsätter att de förändringar som görs i lämpligt sammanhang anmäls för riksdagen.

Utbildningsvikariat

Utskottet tillstyrker förlängning av systemet med *utbildningsvikariat* under budgetåret 1993/94 och tillstyrker därmed det framlagda lagförslaget.

Propositionen

Den arbetsmarknadspolitiska åtgärd för ungdomar, ungdomspraktik, som infördes fr.o.m. den 1 juli 1992 som en försöksverksamhet under budgetåret 1992/93 föreslås fortsätta under nästa budgetår. Åtgärden är avsedd för ungdomar under 25 år. Innevarande budgetår har medel anvisats för totalt 75 000 platser. Åtgärden har under det gångna året fått stor genomslagskraft. I februari i år var drygt 93 000 ungdomar anvisade ungdomspraktikplats. Antalet arbetslösa ungdomar var vid motsvarande tidpunkt ca 75 000. Om ungdomspraktik saknats skulle antalet arbetslösa ungdomar sannolikt ha uppgått till minst 150 000, uppges det i propositionen.

Mot bakgrund av det försämrade läget på arbetsmarknaden bedömer arbetsmarknadsministern att det behövs ökade åtgärder för ungdomar. Antalet ungdomspraktikplatser under nästa budgetår föreslås därför öka till 100 000 i genomsnitt per månad. Kostnaden härför beräknas till 7,9 miljarder kronor.

I samband med den förlängning av försöksverksamheten som nu föreslås framhåller föredraganden att anvisning av ungdomspraktik som löper under sommaren normalt skall undvikas och att den som redan är anvisad en praktikplats skall göra uppehåll under två månader under juni—augusti. Ungdomar med registrerat handikapp samt de ungdomar som annars skulle utförsäkras från A-kassa eller KAS bör emellertid undantas från denna regel. Föredraganden avser att föreslå regeringen dessa och vissa andra ändringar i förordningen (1992:330) om ungdomspraktikanter.

Utöver vad nu förordats föreslås följande förändringar.

Enligt gällande förordning får den som inte har fullföljt en minst tvåårig gymnasieutbildning anvisas en praktikplats endast om det föreligger synnerliga skäl. I propositionen föreslås att samma restriktion bör gälla om den unge har fullgjort en tvåårig gymnasieutbildning men har erbjudits ett tredje gymnasieår. Dessutom föreslås att ungdomar under 20 år som genomfört ungdomspraktik i maximala 12 månader inte bör få del av ytterligare arbetsmarknadspolitiska åtgärder innan de fullföljt en treårig gymnasieutbildning, om inte synnerliga skäl föreligger.

Nyutexaminerade högskoleutbildade ungdomar i åldern 25—29 år med minst 120 poäng i examen skall kunna anvisas ungdomspraktikplats i högst tre månader. Bakgrunden till förslaget är den försämrade arbetsmarknaden för denna grupp arbetssökande.

Förutsättning för en sådan anvisning är att den arbetssökande varit anmäld på arbetsförmedlingen i minst tre månader och aktivt sökt arbete. Vidare skall praktiken vara förlagd inom det verksamhetsområde till vilket utbildningen syftar och på s.k. akademikernivå. Efter tre månader bör praktiken övergå till arbete med rekryteringsstöd. Samma

ekonomiska villkor skall gälla som för övriga ungdomspraktikanter. Omfattningen begränsas till högst 3 000 platser till en kostnad av 286 miljoner kronor.

En ungdomspraktikplats får anvisas tidigast den 1 september. För arbete på avtalade inskolningsplatser och med rekryteringsstöd gäller i stället den 1 oktober. I propositionen föreslås att samma tidpunkt bör gälla för alla tre åtgärderna.

Motioner

I den socialdemokratiska motionen Fi120 (yrkande 24) avvisas regeringens förslag om ökat antal ungdomspraktikplatser och praktikplatser för akademiker över 24 år. Enligt motionärerna har ungdomspraktikplatserna nu fått en sådan omfattning att de utgör ett hot mot de ordinarie jobben och allvarligt kan skada arbetsmarknadens funktionsätt, särskilt mot bakgrund av en väntad sysselsättningsökning under nästa år. I stället vill motionärerna påbörja en omvandling av ungdomspraktikplatserna till riktiga jobb genom att arbetsgivarna får ett särskilt rekryteringsstöd med 80 % av lönekostnaden om de anställer en ungdom som de haft som praktikant. Rekryteringsstödet bör utgå under högst sex månader. I motionen föreslås att rekryteringsstöd av samma storlek även skall kunna utgå under tre månader för anställning av nytexaminerade akademiker.

I Vänsterpartiets motion Fi117 (yrkande 21) avvisas en höjning av anslaget till ungdomspraktikplatser med hänvisning till de satsningar man föreslår på andra områden, bl.a. avseende rekryteringsstöd, kompetensutveckling och beredskapsarbeten. Vänsterpartiet yrkar även avslag på regeringens förslag om ändrade villkor för anvisning till ungdomspraktik samt förslaget i frågan om rätt till ungdomspraktik för den som tackat nej till ett tredje gymnasieår (yrkandena 22 och 23). Motionärerna pekar på de många problem som är förknippade med ungdomspraktiken, bl.a. att endast 15 % fått erbjudande om anställning och att undanträngningseffekten bedöms uppgå till ca 15 %. Mot denna bakgrund anser motionärerna att en allsidig utvärdering av ungdomspraktikens effekter på arbetsmarknaden i vid mening bör komma till stånd.

Ny demokrati anser i motion Fi93 (yrkande 57) att finansieringen av ungdomspraktiken bör ändras så att företagarna får betala en viss del av lönen, exempelvis 2 500 kr i månaden per ungdom. Enligt motionärerna skulle detta innebära en besparing för staten på ca 3 miljarder kronor beräknat på 100 000 jobb. Motionärerna föreslår i detta sammanhang också en tillfällig förlängning av provanställningstiden till 18 månader för ungdomar i åldern 18 till 25 år (yrkande 58).

I detta sammanhang behandlar utskottet förslaget i motion Fi93 (nyd) (yrkande 59) avseende förändringar av arbetsmarknadsutbildningen, bl.a. genom införande av ett lärlingssystem. Motionärerna anser att stora besparingar kan göras om arbetsmarknadsutbildningen integreras med företagens egen utbildning. Detta skulle, enligt motionärerna, kosta mindre än hälften av nuvarande arbetsmarknadsutbild-

ning genom att bl.a. utnyttja företagens egna resurser. I ett sådant lärlingssystem svarar staten för teoretisk utbildning och kontroll medan företagen organiserar och bekostar den övriga utbildningen.

Utskottet tar i detta sammanhang även upp yrkandena 54 och 55 i samma motion (nyd) som avser synpunkter på anställningsformerna och trygghetslagarna. Enligt motionärerna är det främst ungdomarna som drabbas av nuvarande lagstiftning. En genomgripande förändring av arbetsrätten behövs därför.

Utskottets överväganden

Utskottet har i den föregående framställningen anslutit sig till den socialdemokratiska motionen Fi120 och avvisat förslaget att inrätta ytterligare ungdomspraktikplatser. Denna åtgärd har nu fått en sådan omfattning att den utgör ett hot mot de ordinarie jobben, särskilt i ett läge när sysselsättningen i näringslivet beräknas öka.

Det är därför dags att inleda omvandlingen av ungdomspraktikplatserna till riktiga jobb. Ungdomar bör få riktiga jobb genom att de anställs om så behövs med rekryteringsstöd.

Av samma skäl avvisas förslaget om att ge akademiker över 24 år praktikplats. Även de skall ha riktiga jobb, vid behov med rekryteringsstöd.

Med avstyrkande av regeringens förslag beträffande ungdomspraktiken tillstyrker utskottet motion Fi120 i nu berört hänseende. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

Motionen Fi117 (v) får i motsvarande del anses i viss utsträckning tillgodosedd med detta ställningstagande. Motion Fi93 (nyd) avstyrks i berörda delar (yrkandena 57 och 58).

Vid utskottets behandling av detta ärende förra våren föreslog utskottet en lag av innebörd att ungdomar som anvisats praktikplats inte skall anses som arbetstagare när de fullgör ungdomspraktik. Lagen antogs av riksdagen, och giltighetstiden begränsades till utgången av juni 1993.

Med det ställningstagande som utskottet nyss gjort föreslår utskottet att lagen (1992:322) om ungdomspraktikanter får fortsatt giltighetstid intill utgången av juni 1994.

Riksdagen hör även lämna godkännande till förslaget om ändrad tidpunkt för anvisning till avtalad inskolningsplats och plats med rekryteringsstöd.

Beträffande förslaget i motion Fi93 om förändringar i arbetsmarknadsutbildningen genom införandet av bl.a. ett lärlingssystem har utskottet inhämtat att ett likartat yrkande från samma motionärer bereds i utbildningsutskottet. Utbildningsutskottets förslag väntas föreligga under hösten. Arbetsmarknadsutskottet är inte berett att förorda någon åtgärd med anledning av det föreliggande motionsyrkandet (yrkande 59).

Förslaget i samma motion om en genomgripande förändring av arbetsrätten bör inte påkalla någon åtgärd. En särskild utredning

arbetar för närvarande på en översyn av denna lagstiftning. I ett första utredningsbetänkande tas bl.a. upp frågan om vetorätsreglerna. Med det anförda avstyrks motion Fi93 (yrkandena 54 och 55).

Bidrag för att starta egen näringsverksamhet

Starta-eget-bidraget kan ges till arbetsökande som är eller riskerar att bli arbetslös eller är bosatt inom de regionalpolitiska stödområdena. Bidraget får endast lämnas till den som fyllt 20 år och beviljas i princip för högst sex månader. Om det finns särskilda skäl får dock bidraget lämnas för ytterligare sex månader.

Efterfrågan på bidraget är stort och överstiger kraftigt de beräknade medlen, som under senare år uppgått till ca 1 000 årsbidrag till en kostnad runt ca 100 miljoner kronor. Detta förhållande har lett till att det i propositionen nu föreslås ske en anpassning av medelsberäkningen till den faktiska förbrukningen. Kostnaderna för starta-eget-bidraget under budgetåret beräknas därför till 450 miljoner kronor för ca 4 000 årsbidrag.

Ny demokrati vill i sin motion Fi93 (yrkande 61) ha tillkännagivande om användningen av starta-eget-bidraget samt att flyktingar och invandrare inte skall anses som en prioriterad grupp i detta hänseende (yrkande 63).

Roland Lében (kds) föreslår i motion Fi103 att bidrag även bör kunna ges till 18- och 19-åringar. Åtgärden bör enligt motionären betraktas som ett likvärdigt alternativ till ungdomspraktik.

Utskottets överväganden

I propositionen framhålls att denna arbetsmarknadspolitiska åtgärd måste prioriteras högt bland de olika åtgärderna. Bidraget medverkar till att skapa ny och varaktig sysselsättning och innebär dessutom en minskad belastning på arbetsmarknadsfonden. I propositionen understryks att en målsättning bör vara att andelen kvinnor bland företagarna ökar liksom att sökande ur de prioriterade grupperna, t.ex. flyktingar och invandrare, också ges en så god företagsstart som möjligt. Det understryks att det är viktigt att AMS vid sin bedömning inte ger bidrag som snedvrider konkurrensen.

Med detta uttalande från arbetsmarknadsministern finner utskottet inte skäl att göra något uttalande om en optimal användning av bidraget, något som begärs i motion Fi93 (nyd). Utskottet har tidigare i framställningen uttalat sig till förmån för vilka grupper som skall anses som prioriterade i detta svåra arbetsmarknadsläge. Bland dessa grupper finns invandrarna. Mot bakgrund av vad sålunda anförts avstyrks motionen i denna del.

Utskottet har tidigare ställt sig bakom regeringens förslag till ändrade regler om ungdomspraktik, vilket bl.a. innebär att den som är under 20 år och har genomfört 12 månaders ungdomspraktik inte skall anvisas annan arbetsmarknadspolitisk åtgärd förrän han genomgått ett tredje gymnasieår, om det inte föreligger synnerliga skäl. Även

om den unge genomgått ett tredje gymnasieår anser utskottet att den valda åldersgränsen för att få tillgång till starta-eget-bidraget är rimligt avvägd. Därmed avstyrks motion Fi103.

Beredskapsarbeten, rekryteringsstöd och avtalade inskolningsplatser:

Ändrade bidragsgrunder

Gällande bidragsregler

Beredskapsarbeten. Till statliga beredskapsarbeten lämnas bidrag med belopp som högst motsvarar hela kostnaden för arbetet. Till kommunala beredskapsarbeten lämnas bidrag inom de regionalpolitiska stöd-områdena med högst 70 % av lönekostnaderna. I övriga delar av landet är bidragsandelen 60 %. Till enskilda beredskapsarbeten lämnas bidrag med 50 % av lönekostnaderna.

När det är fråga om beredskapsarbeten som medför investeringar lämnas tilläggsbidrag. Detta bidrag utgör högst 10 % av skillnaden mellan den godkända, totala kostnaden för arbetet och lönekostnaderna för anvisade arbetstagare. Till kommunala beredskapsarbeten som varvas med utbildning får bidrag lämnas med högst 75 % av lönekostnaderna.

Rekryteringsstöd lämnas som bidrag till lönekostnaderna med högst 60 % av dessa kostnader. Vid anställning av en flykting eller invandrare som behöver svenskundervisning lämnas ett större stöd.

Bidraget till avtalade inskolningsplatser uppgår till 60 % av lönekostnaderna.

De lönekostnader som avses ovan inkluderar lönebikostnader, lagstadgade såväl som avtalade.

Propositionen

I propositionen anmäls att AMS har föreslagit ett nytt, samordnat arbetsgivarbidrag, benämnt anställningsstöd. Förslaget förs inte vidare till riksdagen. Vidare erinras i propositionen om att regeringen i förra årets kompletteringsproposition tillkännagav sin avsikt att aktualisera utformningen av ett nytt åtgärdssystem. Slutligen påpekas att arbetsmarknadsministern i årets budgetproposition anmälde sin avsikt att föreslå kostnadsbesparande regeländringar beträffande beredskapsarbetena.

Regeringen föreslår ett antal regeländringar som skall gälla på försök budgetåren 1993/94 och 1994/95 för de aktuella åtgärdsformerna beredskapsarbeten, rekryteringsstöd och avtalade inskolningsplatser.

Statsbidragen skall som hittills beräknas efter en viss procentandel av lönekostnaderna. Till skillnad från nu skall bidragets storlek, uträknat i antal kronor, fastställas redan vid beslutstillfället och gälla för hela bidragsperioden. Den enda förändring som kan ske är bidragsreduktioner på grund av att den anvisade arbetstagaren har oavlönad frånvaro från arbetet.

För det i krontal fastställda bidraget skall gälla ett statsbidragstak som förelås uppgå till 14 300 kr per månad. Detta sägs motsvara en månadslön på ca 15 000 kr med maximal bidragsandel av lönekostnaderna.

Bidragsandelen av lönekostnaderna för anvisade arbetstagare skall utgöra högst 65 %, med den begränsning som ligger i det nyssnämnda beloppsmässiga bidragstaket. Begränsningen innebär att om månadslöner överstigande 15 000 kr skall inräknas i bidragsunderlaget, så kommer bidragsandelen att sjunka i motsvarande mån. Den högsta bidragsandel som regeringen föreslår är högre än som nu gäller (60 %). Å andra sidan avgränsas de bidragsgrundande lönekostnaderna till kontant bruttolön inkl. sjuklön och semesterersättning samt lagstadgade sociala avgifter. Kostnaderna för administration, lunchsubventioner m.m. kommer därmed inte att vara bidragsgrundande.

För *beredskapsarbeten* avses gälla följande ytterligare regler:

Statsbidragen skall räknas på en arbetstid som är fyra timmar kortare än normal veckoarbetstid.

För beredskapsarbeten som medför investeringar slopas nuvarande bidragskonstruktion med grundbidrag till lönekostnader och tilläggsbidrag. I stället införs bidrag med krontalsbelopp, som i stödområdena skall utgöra högst 2 500 kr per dag och i andra delar av landet högst 1 500 kr per dag.

För skogliga beredskapsarbeten samt beredskapsarbeten inom natur-, miljö- och fornvården skall bidrag kunna lämnas med belopp som motsvarar högst hela kostnaden för arbetena.

Till kommunalt beredskapsarbete som varvas med utbildning bör bidrag få lämnas med 80 % av lönekostnaden.

Vid statliga beredskapsarbeten, där för närvarande hela kostnaden för arbetena ersätts, skall enligt regeringsförslaget gälla samma bidrag som inom andra samhällssektorer.

När det gäller *rekryteringsstödet* föreslås att stöd som avser flykting eller invandrare med behov av svenskundervisning skall få lämnas med högst 75 % av lönekostnaderna under högst tolv månader.

De ovan redovisade regeländringarna uppges i propositionen leda till besparingar med 280 miljoner kronor genom de lägre bidragen till statliga beredskapsarbeten och med 370 miljoner kronor genom att man inför högstbestämda krontalsbelopp till beredskapsarbeten som medför investeringar.

Motioner

Beträffande rekryteringsstödet föreslår Socialdemokraterna i motion Fi120 (yrkande 7) att ett särskilt sådant stöd skall ges till företag som anställer långtidsarbetslösa eller ungdomar som har haft ungdomspraktik eller arbetslösa nyexaminerade akademiker. Stödet skall uppgå till 80 % av lönekostnaderna. När det gäller långtidsarbetslösa räknar motionärerna med att stödet skall omfatta 25 000 personer med en uppskattad sammanlagd bidragskostnad på 3,9 miljarder kronor.

Till frågorna om användningen av detta särskilda rekryteringsstöd för ungdomar och akademiker återkommer utskottet i den följande framställningen liksom till ett förslag av Vänsterpartiet om ett nytt marginellt sysselsättningsstöd, benämnt rekryteringsstöd.

När det gäller de av regeringen föreslagna reglerna för statsbidrag till beredskapsarbeten yrkar Socialdemokraterna i motion Fi120 (yrkande 23) och Vänsterpartiet i motion Fi117 (yrkande 12) att förslaget skall avslås i vad det avser minskningen av den bidragsgrundande arbetstiden med fyra timmar under normal arbetstid.

Nydemokraterna i motion Fi93 (yrkande 56) och Karin Starrin (c) i motion A478 (yrkande 1) föreslår införande av en enda form av *anställningsstöd* till arbetsgivarna. Nydemokraterna uttalar i sin motion att det nuvarande systemet med olika stödformer är krångligt och att det bör ersättas med en enda form som är förhandlingsbar i fråga om både tid och procentandel.

Utskottets överväganden

Regeringens förslag till ett tidsbegränsat försök med ovan redovisade, omfattande regelförändringar för statsbidragen till beredskapsarbeten m.m. har godtagits i de föreliggande motionerna utom på en punkt. Socialdemokraterna och Vänsterpartiet anser sig inte kunna acceptera att den bidragsgilla arbetstiden vid beredskapsarbete minskas med fyra timmar per vecka.

Utskottet anser att regeringens förslag på denna punkt får godtas av besparingsskäl. Med avstyrkande av motionerna Fi117 (yrkande 12) och Fi120 (yrkande 23) föreslår utskottet att riksdagen lämnar det godkännande av försöksverksamheten som regeringen har begärt.

Som ovan nämnts föreslår Socialdemokraterna i motion Fi120 att man inför ett *särskilt rekryteringsstöd* motsvarande 80 % av lönekostnaderna vid sidan av det nuvarande rekryteringsstödet om högst 60 % av lönekostnaderna — eller, vid bifall till regeringens ovan behandlade förslag, högst 65 %.

Det särskilda rekryteringsstödet är avsett enligt motionärerna att utgå vid anställning av bl.a. långtidsarbetslösa. Utskottet instämmer med motionärerna i att den växande långtidsarbetslösheten måste angripas kraftfullt med hänsyn till de stora riskerna för att de som blir långtidsarbetslösa successivt glider över i en permanent arbetslöshet. Med hänvisning till de prioriteringar som görs av insatserna för långtidsarbetslösa inom det nuvarande åtgärdssystemets ram avstyrker utskottet dock att man, såsom motionärerna föreslår, inför en lönesubventionering på en nivå som motsvarar lönebidragen för handikappade.

När det gäller det enhetliga *anställningsstöd* som förordas av Nydemokraterna i motion Fi93 och av Karin Starrin (c) i motion A478 kan påpekas att regeringens förslag beträffande bidragen till beredskapsarbeten m.m. också skall gälla vid den omfattande verksamheten med lönebidrag för arbetshandikappade. Därmed tas steg i den riktning

motionärerna önskar. De former av stöd det nu gäller är förhandlingsbara i den meningen att statsbidragens nivå överenskomms i varje enskilt fall upp till en viss högsta nivå.

Den försöksverksamhet med ändrade bidragsregler som utskottet ovan redovisat bör ge viktiga erfarenheter till ledning för strävandena mot bidrag som — på grund av de bidragsvolymen det här är fråga om — måste kunna hanteras i administrativt enkla och effektiva och samtidigt kontrollerbara former. Utskottet anser att riksdagen i avvaktan på utfallet av den nu aktuella försöksverksamheten bör avstå från att göra de tillkännagivanden som begärs i motionerna Fi93 och A478. Yrkandena härom avstyrks följaktligen.

Vissa finansieringsfrågor (s. 49—50)

Arbetsmarknadsministern framhåller att rekryteringsstöd är en åtgärd som skall prioriteras medan beredskapsarbeten i sin tur främst skall förbehållas utförsäkrade.

För nästa budgetår beräknas kostnaderna för beredskapsarbete, rekryteringsstöd och avtalade inskolningsplatser till 5 363 miljoner kronor. Medlen beräknas motsvara en volym om i genomsnitt 42 500 personer i dessa åtgärder per månad. Av medlen bör regeringen disponera 250 miljoner kronor för särskilda insatser på utsatta orter.

I den socialdemokratiska partimotionen Fi120 (yrkande 4) föreslås att 2,2 miljarder kronor avsätts till AMS för att ge sysselsättning åt 10 000 byggnadsarbetare för ROT-åtgärder inom kommunerna. Tanken är att ge en lönesubvention för varje arbetare med 1 000 kr per dag. Upphandling sker på marknaden medan AMS anvisar arbetslösa byggnadsarbetare och subventionerar deras löner.

Dessutom har Socialdemokraterna förslag (yrkande 5) om ett 45-procentigt statsbidrag för ROT-åtgärder inom äldreomsorgen. Ombyggnadsbehovet uppskattas till 3 500 miljoner kronor. Statens kostnad härför blir med 45 % statsbidrag 1 575 miljoner kronor och sysselsättningseffekten blir enligt motionärerna ca 8 700 personer.

Av det belopp till vägunderhåll som Socialdemokraterna i sin motion Fi120 (yrkande 6) vill satsa föreslås bidrag med 50 % eller 1 000 miljoner kronor utgå som statsbidrag för kommunernas investeringar.

Motionärerna vill dessutom satsa 1,3 miljarder kronor för beredskapsarbeten till 10 000 långtidsarbetslösa och ca 4 miljarder kronor som rekryteringsstöd till 25 000 långtidsarbetslösa (yrkande 7). I motionen pekas på möjligheten att med hjälp av beredskapsarbeten inom tjänstesektorn anställa arbetslösa akademiker, härigenom kan staten bl.a. öka sina insatser mot ekonomisk brottslighet. Socialdemokraterna som inte godtar förslaget att beräkna statsbidraget till beredskapsarbeten på deltid och sänkta utbildningsbidrag föreslår ytterligare 1 400 miljoner kronor till AMS för att klara dessa utgifter (yrkande 2).

Eftersom Socialdemokraterna avvisar förslaget att utöka antalet ungdomspraktikplatser och i stället vill göra det möjligt för arbetsgivare att anställa ungdomar med rekryteringsstöd föreslår de 3 miljarder kronor för detta ändamål, vilket innebär 25 000 platser. På motsvarande sätt

vill motionärerna satsa 402 miljoner kronor till rekryteringsstöd åt 3 000 akademiker i stället för en utökning av ungdomspraktikplatser (yrkande 7).

Socialdemokraterna motsätter sig i motion Fi120 (yrkande 2, delvis) förslaget att regeringen får disponera 250 miljoner kronor för särskilda insatser på utsatta orter. Denna summa innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 200 miljoner kronor. Motionärerna påpekar att riksdagen tidigare har tagit ställning till att AMS i princip bör förfoga över alla åtgärdsmedel för att kunna fördela dem på ett rättvist sätt över hela landet.

Vänsterpartiet föreslår i sin partimotion Fi117 (yrkande 11) att ytterligare 2 miljarder kronor avsätts till beredskapsarbeten. I beloppet ingår även kostnaden som uppkommer genom regeringens förslag om att begränsa arbetstiden för beredskapsarbete. I motionen hänvisas till att AMS har redovisat att det finns ett stort antal objekt inom bygg- och anläggningsområdet, olika typer av skogsarbete liksom natur- och fornvård. Eftersom arbetslösheten drabbar allt fler högutbildade hör deras kompetens utnyttjas genom beredskapsarbeten inom tjänstesektorn.

Som framgått av vad tidigare sagts föreslår Vänsterpartiet (yrkande 4) att ett marginellt sysselsättningsstöd införs. Tanken är att den arbetsgivare som nyanställer får en rabatt på arbetsgivaravgiften. En rabatt på 20 procentenheter gör en årskostnad på 36 000 kr per anställd. 2 miljarder kronor skulle ge 55 000 personer jobb. På så sätt skapas ordinarie arbetstillfällen till skillnad från förslagen i propositionen.

I motion Fi115 av Berith Eriksson m.fl. (v) (yrkande 1) föreslås att AMS-medel, t.ex. i form av beredskapsarbeten, används för att anställa arbetslösa jurister och ekonomer i kampen mot den ekonomiska brottsligheten.

Utskottets överväganden

De ytterligare resurser som Socialdemokraterna föreslår skall tillföras anslaget till arbetsmarknadspolitiska åtgärder utgör satsningar på ROT-åtgärder, bidrag till vägunderhåll och medel till beredskapsarbeten.

Förslaget om medel för beredskapsarbeten för ROT-åtgärder inom kommunerna, den s.k. 1 000-kronan är identiskt med det förslag som utskottet avstyrkte i sitt av riksdagen den 2 april i år godkända betänkande AU19 (jfr med AU11). Utskottet konstaterar att bostadsutskottet i sitt yttrande (BoU9y) till finansutskottet den 13 maj 1993 i samband med kompletteringspropositionen avstyrkt förslaget liksom även förslaget till ROT-åtgärder inom bl.a. äldreomsorgen. Bostadsutskottet framhåller att det av riksdagen beslutade ROT-programmet endast har varit i funktion kort tid. Man bör därför avvakta utfallet av hittills vidtagna åtgärder innan beslut om ytterligare åtgärder vidtas.

Arbetsmarknadsutskottet som delar bostadsutskottets mening i detta hänseende avstyrker för sin del nu ifrågavarande förslag i motion Fi120.

Utskottet konstaterar vidare att trafikutskottet i sitt yttrande (TU4y) till finansutskottet den 13 maj 1993 med anledning av kompletteringspropositionen på anförda skäl avstyrkt förslaget i motion Fi120 (yrkande 6) om att tidigarelägga underhåll och investeringar på Vägverkets, Luftfartsverkets och Banverkets områden. I sammanhanget nämns även att trafikutskottet avser att senare i vår behandla underhållsanlagen till vägar och järnvägar för nästa budgetår. Motionsyrkandena bör därför avstyrkas.

För egen del kan arbetsmarknadsutskottet inte biträda förslaget om statsbidrag på 1 000 miljoner kronor till kommunernas vägunderhåll utan anser att det bör avstyrkas.

Utskottet avstyrker även förslaget i motion Fi117 (yrkandena 4 och 5) om marginellt sysselsättningsstöd.

Utskottet godtar den bedömning av dimensioneringen som regeringen har gjort av antalet platser för beredskapsarbeten, rekryteringsstöd med nedan angivet undantag och avtalade inskolningsplatser. Förslagen i motionerna Fi117 (yrkande 11) och Fi120 (yrkande 2) avstyrks av statsfinansiella skäl men också på grund av att utskottet gör bedömningen att AMS med bibehållen effektivitet inte kan hantera en större åtgärdsvolym än den som regeringen föreslagit.

Utskottet har i den föregående framställningen tillstyrkt ett ändrat regelsystem för bl.a. beredskapsarbeten att gälla som försöksverksamhet under budgetåren 1993/94 och 1994/95. Det ändrade regelsystemet får även konsekvenser för medelstilldelningen. Förslag om ytterligare medel för beredskapsarbeten är utskottet därför inte berett att biträda. Följaktligen avstyrks motionerna Fi117 och Fi120 i aktuella delar.

Utskottet har inte något att erinra mot att regeringen får disponera 250 miljoner kronor för insatser på särskilt utsatta orter. Motion Fi120 (yrkande 2 i denna del) avstyrks följaktligen i denna del.

Förslaget i motion Fi115 (v) kräver inte något särskilt uttalande av riksdagen. Det finns inte något formellt hinder i dag att anställa arbetslösa akademiker på sätt som anges i motionen.

Utskottet har i övrigt i den föregående framställningen ställt sig bakom ett motionsförslag från Socialdemokraterna angående ungdomspraktikplatser under nästa budgetår och angående ett särskilt rekryteringsstöd för ungdomar och nyutexaminerade akademiker. Av detta följer att utskottet tillstyrker förslaget i motion Fi120 (yrkande 7 delvis) om medel för rekryteringsstöd.

Insatser för flyktingar och invandrare (s. 50–51)

I den föregående framställningen har redogjorts för möjligheterna för invandrare med yrkesutbildning på högskolenivå att erhålla utbildningsbidrag i samband med viss praktiktjänstgöring.

I propositionen föreslås härutöver att den försöksverksamhet med särskilda arbetsmarknadsinsatser för flyktingar och invandrare som bedrivits under senare år skall fortsätta även under budgetåret 1993/94. För detta ändamål beräknas 151 miljoner kronor.

Ny demokrati avstyrker detta förslag i motion Fi93 (yrkande 62) under motivering att flyktingar och invandrare skall lära sig svenska inom ramen för befintliga utbildningsinsatser.

Utskottets överväganden

Arbetsmarknadsministern pekar på den mycket allvarliga arbetsmarknadssituationen för invandrare och flyktingar. Arbetslösheten för utomnordiska medborgare år 1992 uppgick till närmare 18 %, och risken för långtidsarbetslöshet är större för denna grupp än för övriga. Arbetskraftsdeltagandet har sjunkit betydligt under 1980- och 1990-talen. För utomnordiska medborgare var det genomsnittliga arbetskraftstalet år 1992 endast 60 % mot 81 % för totalbefolkningen.

Det är mot denna bakgrund angeläget att stärka invandrades och flyktingars ställning på arbetsmarknaden. Av stor betydelse i detta sammanhang är att svenskundervisning och grundläggande vuxenutbildning fungerar väl. Det är otillfredsställande att så många har bristfälliga kunskaper i svenska språket. Det är därför nödvändigt att formerna och ansvaret för svenskundervisning för arbetslösa invandrade ses över. Enligt propositionen kommer detta att ske skyndsamt.

Med hänsyn till det anförda tillstyrker utskottet att de föreslagna medlen används för ifrågavarande försöksverksamhet. Motion Fi93 (yrkande 62) avstyrks därmed.

Arbetslivsutveckling (s. 52—53)

Den nya åtgärden arbetslivsutveckling (ALU), som infördes fr.o.m. den 1 januari i år, har enligt propositionen fått en god start. I början av april uppgick antalet deltagare i olika ALU-projekt till mer än 20 000 personer. Under budgetåret 1993/94 uppskattas antalet deltagare uppgå till minst 50 000 personer per månad. Denna siffra överstiger med 30 000 det antal som redovisades i budgetpropositionen. Även för nästa budgetår bör medel beräknas för att täcka vissa kostnader i samband med ALU. Denna kostnad beräknas till 207 miljoner kronor.

Vad gäller regelverket föreslås viss ändring. Förslaget innebär att den som vägrar att delta i arbetslivsutveckling skall kunna avstängas från ersättning på samma sätt som den som avvisar en arbetsmarknadsutbildning. Enligt propositionen är skillnaden mellan en arbetsmarknadsutbildning och en verksamhet inom ALU — sett ur den enskildes synpunkt — inte sådan att det finns skäl till olika regler.

Ny demokrati föreslår i sin motion Fi93 (yrkande 60) att ALU skall anordnas av arbetsförmedlingar, kommuner och näringsliv tillsammans och gå samman i någon form av "näringspolitisk stiftelse", som skulle kunna vara huvudman för denna åtgärd. Dessutom bör ALU vara tillgänglig för alla arbetslösa, inte bara för dem som uppbär a-kassa eller KAS. Den föreslagna huvudmannen bör vara uppmärksam på att ALU-verksamheten inte snedvrider konkurrensen.

Vänsterpartiet understryker i motion Fi117 (yrkandena 19 och 20) att ALU-åtgärden inte får betraktas som en volymåtgärd utan en åtgärd i sista hand. Motionärerna avvisar förslaget att den som vägrar delta i

arbetslivsutveckling skall kunna avstängas från ersättning. ALU innebär ju en förmån för den arbetslöse som genom att anta erbjudandet avvärjer en hotande utförsäkring och samtidigt meriterar sig för en ny ersättningsperiod, uppger motionärerna.

Utskottets överväganden

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om en utökning av ALU-verksamheten och godtar därmed även den angivna kostnaden härför.

Med den stora omfattning som ALU nu beräknas få finns det enligt utskottets mening anledning erinra om utskottets uttalande i samband med att åtgärden infördes (AU2y). Utskottet uttalade därvid att arbetslivsutveckling trots allt är en åtgärd som skall tas till i sista hand. Utskottet fortsatte: "En anvisning måste föregås av en noggrann bedömning i varje enskilt fall om andra insatser är mer adekvata. Även i det fallet att det finns risk för utförsäkring måste det noga övervägas om beredskapsarbete eller arbetsmarknadsutbildning eller någon annan åtgärd är ett bättre sätt att öka den arbetslöses förutsättningar att återvända till den regeljära arbetsmarknaden."

Utskottet har ingen annan uppfattning i dag och utgår från att sådana bedömningar görs. Något särskilt uttalande utöver vad utskottet redan gjort är därför inte erforderligt. Motion Fi117 avstyrks därför i nu behandlad del (yrkande 19).

När det gäller regelverket föreslås som ovan nämnts viss ändring. Vad först angår förslaget i motion Fi93 konstateras följande.

Utskottet behandlade så sent som i februari i år ett motsvarande yrkande från Ny demokrati om ändringar i regelsystemet för ALU. Utskottet uttalade därvid (1992/93:AU7) att syftet med ALU är att ersätta passiva kontantstöd med aktiva åtgärder och att förhindra utförsäkring. För de personer som varken har rätt till a-kassa eller KAS står övriga arbetsmarknadspolitiska åtgärder till förfogande. Utskottet står fast vid denna uppfattning, som också godkänts av riksdagen. Därmed avstyrks motion Fi93 (yrkande 60).

I samband med behandlingen av förslaget om införande av ALU (prop. 1992/93:50, AU2y, FiU1, rskr. 134) avvisade riksdagen regeringens förslag att den som vägrar att delta i arbetslivsutveckling skall kunna avstängas från ersättning. Arbetsmarknadsutskottet som anslöt sig till motion 1992/93:Fi66 (m) uttalade därvid (AU2y s. 14) att en förutsättning för att verksamheten skall bli meningsfull är att den enskilde ser den som en möjlighet och inte som en skyldighet. Utskottet framhöll vidare att åtgärden skall ses dels som ett sätt att bibehålla och stärka den arbetslöses anknytning till arbetslivet, dels som ett skydd mot utförsäkring. Det hör därför inte vara ett tvång att delta; däremot bör den som deltar hamna i ett bättre läge genom att han genom ALU har möjlighet att kvalificera sig för en ny ersättningsperiod.

Inte heller nu har utskottet funnit tillräckliga skäl föreligga för att införa en bestämmelse av det slag som föreslås i propositionen. Det

kan emellertid finnas anledning att noga följa upp denna åtgärd. Av detta följer att utskottet inte kan biträda propositionen i motsvarande del. Utskottet tillstyrker motion Fi117 (v) (yrkande 20).

Otraditionella insatser (s. 53–54)

AMS har i en skrivelse till regeringen den 15 december 1992 redovisat de otraditionella insatserna och dessas effekter under budgetåret 1991/92. Redovisningen sägs visa att insatserna leder till att personer i stor utsträckning får arbete, påbörjar en utbildning eller en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Även andra positiva effekter av denna åtgärd redovisas.

Innevarande budgetår disponerar AMV 450 miljoner kronor för otraditionella insatser. Eftersom arbetsmarknadsläget även under nästa budgetår bedöms bli svårt är behovet av otraditionella insatser fortfarande stort, sägs det i propositionen. 300 miljoner kronor föreslås därför få användas för denna arbetsmarknadspolitiska åtgärd.

Vänsterpartiet föreslår i sin partimotion Fi117 (yrkande 24) att ytterligare 300 miljoner kronor avsätts för otraditionella insatser och öronmärks för ungdomsprojekt.

Socialdemokraterna uttalar sig i motion Fi120 för att 500 miljoner kronor reserveras för otraditionella insatser.

Utskottets överväganden

Utskottet godtar regeringens bedömning om behovet av fortsatta medel till otraditionella insatser och avstyrker därmed motionerna Fi117 (yrkande 24) och Fi120 (yrkande 2 i denna del).

Utskottet tillstyrker att regeringen får disponera 10 miljoner kronor för *Försöksverksamhet med sysselsättningskapande åtgärder*.

Bidrag till tidigareläggning av investeringar m.m. (s. 54–55)

Innevarande budgetår har riksdagen beslutat anvisa 1 000 miljoner kronor under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för tidigareläggning av vissa sysselsättningsintensiva investeringar (prop. 1992/93:50, FiU1, rskr. 134, AU15, rskr. 188).

För nästa budgetår föreslår regeringen att 200 miljoner kronor anvisas för samma ändamål under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Dessutom föreslås att AMS får disponera 90 miljoner kronor som bidrag till skogshilvägar.

Socialdemokraterna föreslår i sin motion Fi120 (yrkande 9) att trafikverken får möjlighet att tidigarelägga infrastruktursatsningar om 4 miljarder kronor. För detta uppkommer en räntekostnad för staten på 275 miljoner kronor nästa budgetår. 11 500 personer beräknas få sysselsättning.

Vänsterpartiet föreslår i sin motion Fi117 (yrkande 3) att 800 miljoner anvisas för tidigareläggning av affärsverksinvesteringar, utöver vad regeringen föreslagit.

Utskottet konstaterar att trafikutskottet i sitt ovannämnda yttrande för sin del föreslagit att riksdagen bör avslå nu ifrågavarande motionsyrkanden. Som skäl härför anges att affärsverken numera har möjlighet att tidigarelägga investeringar enligt riksdagens nyssnämnda beslut och att ytterligare medel nu tillförs enligt propositionen. Några ytterligare åtgärder är för närvarande inte påkallade inom kommunikationsområdet, anför trafikutskottet.

Inte heller arbetsmarknadsutskottet anser att det finns skäl att nu tillstyrka ytterligare medel för detta ändamål. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Sammanfattning beträffande medelsanvisning på B 2-anslaget

Genom riksdagens beslut den 2 april (1992/93:AU11, AU19, rskr. 258) anvisades för budgetåret 1993/94 ett reservationsanslag på 28 448 611 000 kr till *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder*. I kompletteringspropositionen uppges att kostnaderna för utbudsstimulerande åtgärder beräknas uppgå till 22 303,6 miljoner kronor och kostnaderna för de efterfrågepåverkande åtgärderna till 6 086,1 miljoner kronor. Sammantaget beräknas sålunda 28 389 655 000 kr för arbetsmarknadspolitiska åtgärder för nästa budgetår. Därutöver har 1 392 060 kr, som för budgetåret beräknats för bidrag till komvux, gymnasieutbildning och utbildning vid folkhögskolor och som ingick i det reservationsanslag som anvisades genom riksdagens beslut den 2 april 1993, överförts till Utbildningsdepartementet och förs i kompletteringspropositionen upp under Utbildningsdepartementets huvudtitel.

I *propositionen* föreslås — med ändring av riksdagens beslut (1992/93:AU19, rskr. 258) och regeringens förslag i proposition 1992/93:194 — att anslaget till Arbetsmarknadspolitiska åtgärder bestäms till 28 389 655 000 kr.

Socialdemokraterna föreslår sammanfattningsvis att 16 116 miljoner kronor — utöver vad regeringen föreslagit — tillförs anslaget i enlighet med vad som föreslagits i motion Fi120 (yrkande 2).

Vänsterpartiet föreslår i motion Fi117 (yrkandena 3, 5, 7, 11, 13, 18 och 24) att sammanlagt 12 071 miljoner kronor — utöver vad regeringen föreslagit — skall tillföras anslaget.

Utskottet har i den föregående framställningen ställt sig bakom Socialdemokraternas förslag beträffande ungdomspraktik och särskilt rekryteringsstöd för ungdomar och akademiker och medelsberäkningen härför. I övrigt har utskottet tillstyrkt regeringens förslag om medelstilledning till de föreslagna åtgärderna. På grund härav bör anslaget till Arbetsmarknadspolitiska åtgärder räknas upp med 1 141 miljoner kronor i förhållande till vad regeringen föreslagit och uppföras med 29 530 655 000 kr.

Av detta följer att utskottet avstyrker anslagsförslagen i motionerna Fi117 samt Fi120 i övriga delar.

Den i proposition 194 föreslagna minskningen av B 2-anslaget med 402,6 miljoner kronor — varöver utskottet uttalat sig i yttrande 1992/93:AU6y — är med regeringens nu framlagda förslag i kompletteringspropositionen inte längre aktuell. Förslaget i proposition 194 hör därför av formella skäl avslås av riksdagen.

Särskilda åtgärder för arbetshandikappade

Finansieringen av utbildningsbidrag vid yrkesinriktad rehabilitering

Propositionen

Dessa utbildningsbidrag har hittills finansierats från ett särskilt anslag, Yrkesinriktad rehabilitering: Utbildningsbidrag. Riksdagen har för budgetåret 1993/94 anvisat ett belopp på 570 017 000 kr (bet. 1992/93:AU12, hemställan mom. 11, rskr. 203).

Regeringen föreslår att riksdagen upphäver detta beslut och överför medlen till förevarande anslag till Särskilda åtgärder för arbetshandikappade, vilket innebär att riksdagen bör ändra sitt beslut om medelsanvisning under detta senare anslag (bet. 1992/93:AU12, hemst. mom. 19, rskr. 203).

Den ram om högst 300 000 deltagarveckor för yrkesinriktad rehabilitering som förutsatts för nästa budgetår skall inte längre gälla, utan arbetsmarknadsmyndigheterna skall själva kunna bestämma om lämplig volym för verksamheten inom ramen för tillgängliga medel.

Utskottets överväganden

Vad regeringen har föreslagit om ändrad medelsanvisning kan utskottet tillstyrka.

Ändrade statsbidragsgrunder för anställning med lönebidrag och för skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare, m.m.

Gällande regler

Lönebidragen lämnas numera med en procentandel av arbetsgivarens totala lönekostnader för den anställda arbetshandikappade som fastställs i varje enskilt fall. Vid offentligt skyddat arbete gäller en högsta procentandel, 75 %, av den totala lönekostnaden.

Propositionen

Regeringen föreslår att den försöksverksamhet för budgetåren 1993/94 och 1994/95 med krontalsbestämda bidrag som förordats för beredskapsarbeten, rekryteringsstöd och avtalade inskolningsplatser även skall omfatta lönebidragen och bidragen till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare. Samma principer skall gälla med det givna undantaget i fråga om lönebidragen att de inte skall beräknas med utgångs-

punkt i fasta procentsatser som vid beredskapsarbeten m.m. utan med hänsyn till den handikappades arbetsförmåga och till graden av funktionsnedsättning.

En annan skillnad är att i bidragsunderlaget skall få inräknas inte bara lagstadgade utan även avtalade avgifter, dvs. avgifter för arbetsmarknadsförsäkringar eller motsvarande försäkringar. Såsom redovisats tidigare är det inte meningen att kostnader för avtalsförsäkringar skall räknas in i bidragsunderlaget för beredskapsarbeten m.m.

I övrigt hänvisas till redovisningen för de ändrade bidragsgrunder regeringen föreslagit i det föregående avsnittet om beredskapsarbeten, rekryteringsstöd och avtalade inskolningsplatser.

Försöken med de ändrade bidragsreglerna är avsedda att börja den 1 juli 1993. De bidragsbeslut, som då kommer att vara gällande, förutsätts bli successivt omprövade av arbetsmarknadsmyndigheterna under andra halvåret 1993, så att bidragen för de arbetstagare det här gäller skall vara utformade enligt de nya reglerna senast från den 1 januari 1994.

Slutligen föreslår regeringen att högst 30 miljoner kronor av medlen under anslaget till Särskilda åtgärder för arbetshandikappade skall få användas för s.k. otraditionella insatser för att den vägen skapa sysselsättning åt handikappade.

Utskottets överväganden

Regeringens förslag om en tidsbegränsad anpassning av reglerna för lönebidrag till de nya principer för krontalsbestämda bidrag som skall gälla för bidrag till beredskapsarbeten m.m. tillstyrks av utskottet, som också godtar vad som anförts i propositionen om medel till s.k. otraditionella insatser för arbetshandikappade.

Lokaliseringslån

Lokaliseringslånen återinfördes fr.o.m. innevarande budgetår som form för regionalpolitiskt företagsstöd. Stödformen bekostas, förutom av räntor och avbetalningar på tidigare beviljade lån, av medelsbehållningen på det senast för budgetåret 1989/90 anvisade reservationsanslaget Lokaliseringslån.

Med de regler som gäller för reservationsanslag upphör regeringens rätt att disponera över reservationsmedlen med utgången av innevarande budgetår. För att förlänga regeringens dispositionsrätt föreslås i propositionen att riksdagen för nästa budgetår anvisar ett nytt reservationsanslag till Lokaliseringslån. Anslaget behöver föras upp med endast ett formellt belopp på 1 000 kr.

Utskottets överväganden

Utskottet lämnar regeringsförslaget utan erinran.

Propositionen

Kostnaderna för statsbidragen till arbetslöshetsförsäkringen bestäms huvudsakligen av nivån på arbetslösheten bland arbetslöshetskassornas medlemmar och av storleken på den genomsnittligt utbetalade dagpenningen. I propositionen görs bedömningen att arbetslösheten bland medlemmarna kommer att motsvara 19 dagar per medlem under nästa budgetår. Med en genomsnittligt utbetalad dagpenning om 464 kr samt ca 3,6 miljoner medlemmar beräknas kostnaderna för statsbidragen för nästa budgetår till 30,6 miljarder kronor efter avdrag för finansieringsavgifter.

Statsbidragen finansieras inte med anslagsmedel utan med dels en socialavgift, benämnd arbetsmarknadsavgift, dels en avgift från arbetslöshetskassorna, benämnd finansieringsavgift (egenavgift). Dessa avgifter samlas på ett konto hos Riksgäldskontoret, vanligtvis kallat Arbetsmarknadsfonden.

Från fonden utbetalas kostnaderna för bidragen till försäkringen men också kostnaderna för kontant arbetsmarknadsstöd, vissa utbildningsbidrag och permitteringslöneersättningar.

Antalet stöddagar med KAS under nästa budgetår beräknas till 11,7 miljoner kronor och det genomsnittligt utbetalade stödbeloppet till 184 kr. Den totala kostnaden för KAS blir därigenom 2,2 miljarder kronor. Kostnaderna för statsbidragen till permitteringslöneersättning beräknas till 300 miljoner kronor.

Tillsammans med kostnaden för utbildningsbidragen uppskattas de kostnader som skall finansieras ur Arbetsmarknadsfonden vid sidan av arbetslöshetsersättningarna till 12,9 miljarder kronor. Det innebär att de sammanlagda utgifterna för fonden nästa år blir 43,5 miljarder kronor. Mot detta skall ställas inkomster under nästa budgetår på ca 9,5 miljarder kronor.

Underskottet för innevarande budgetår uppgår enligt propositionen till ca 16,2 miljarder kronor. Med denna beräkning kommer Arbetsmarknadsfonden att uppvisa ett underskott på ca 50,2 miljarder kronor vid utgången av budgetåret 1993/94. Till detta kommer räntekostnader på ca 2,5 miljarder kronor.

Vid beräkningarna har hänsyn tagits till att karensdagar införs och att ersättningsnivåerna sänks i enlighet med vad som redovisats i betänkande AU20.

I propositionen föreslås att Arbetsmarknadsfonden tillförs ytterligare medel. Den kredit om högst 20 miljarder kronor som Riksförsäkringsverket för närvarande disponerar föreslås ökad till högst 55 miljarder kronor för nästa budgetår.

Socialdemokraterna slår i motionerna Fi92 (yrkandena 12, 15, 26 och 27) och Fi120 fast vissa grundläggande principer för arbetslöshetsförsäkringen och dess finansiering. Både de aktiva åtgärderna och kontantstöden kan ses som en konsekvens av förhållandena i produktionen. Därför bör produktionen i allt väsentligt bära kostnaderna för såväl försäkringen som åtgärderna, anser Socialdemokraterna. Det skall ske genom uttag av arbetsgivaravgifter, som förs till Arbetsmarknadsfonden. Framöver skall således även de aktiva åtgärderna finansieras ur fonden. Förslag om detta kommer enligt motionen att läggas fram senare.

Socialdemokraterna vill förstärka Arbetsmarknadsfonden med de arbetsgivaravgifter som hittills finansierat sjukförsäkringen. Det utrymme som frigörs genom höjning av egenavgiften i sjukförsäkringen bör utnyttjas för en sänkning av arbetsgivaravgiften för sjukförsäkringen med 1,03 procentenheter och en motvarande höjning av arbetsmarknadsavgiften från kommande årsskifte. Socialdemokraterna vill därutöver tillfälligt förstärka fonden genom en höjning av skatten på inkomster över den s.k. brytpunkten, vilket beräknas öka statsinkomsterna med 4 miljarder kronor. Ytterligare höjning av egenavgifterna i arbetslöshetsförsäkringen avvisas.

Vänsterpartiet anser i motion Fi117 (yrkande 29) att deras samlade förslag till åtgärder väsentligt skulle minska utbetalningarna från fonden. Även om så sker behövs en förstärkning av fonden. Detta skall ske genom att 1 procentenhet av den i annat sammanhang föreslagna höjningen av arbetsgivaravgiften avsätts som höjd arbetsmarknadsavgift.

Utskottets överväganden

Som arbetsmarknadsutskottet anfört redan i samband med behandlingen av årets budgetproposition (AU11) råder det inget tvivel om att man på något sätt måste komma till rätta med underfinansieringen av de kontanta understöden och utbildningsbidragen. Systemet har inte en uppbyggnad som är avpassad för den nuvarande nivån på arbetslösheten och den utveckling som kan förutses under den närmaste tiden. Underskottet i Arbetsmarknadsfonden, som kan väntas öka ändå snabbar under nästa budgetår, visar enligt utskottet med tydlighet att en rimligare balans måste åstadkommas mellan inkomster och utgifter för arbetslöshetsförsäkringen.

Frågan om ändrad beräkningsgrund för att fastställa ersättningsbeloppet för dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen och KAS, liksom sänkning av ersättningsnivån och införande av karensdagar, behandlas i arbetsmarknadsutskottets betänkande AU20. Genom dessa förslag beräknas en besparing för staten på ca 5 miljarder kronor.

Hele frågan om arbetslöshetsförsäkringen, dess utformning och finansiering, liksom om finansieringen av de kontanta understöden och det växande underskottet i Arbetsmarknadsfonden ingår i uppdraget för den pågående utredningen om en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring (A1992:03), som väntas lägga fram sina förslag inom kort. Enligt

utskottets mening bör detta utredningsarbete och den efterföljande beredningen inom regeringskansliet avvaktas. Det saknas därför anledning att nu göra något uttalande med anledning av de yrkanden som framställs av Socialdemokraterna (Fi92 yrkandena 12, 15, 26 och 27) och Vänsterpartiet (Fi117 (yrkande 29)). Dessa bör därför avstyrkas enligt utskottets mening.

Av den redovisning som lämnas i propositionen framgår att intäkterna till fonden under nästa budgetår inte kommer att räcka till för att täcka kostnaderna för kontantstöden, bidragen till permitteringslönersättningarna och de utbildningsbidrag som finansieras ur fonden. Utskottet ställer sig bakom förslaget att höja den kredit som får disponeras i Riksgäldskontoret till högst 55 miljarder kronor. Propositionen bör således bifallas i denna del.

Finansiering av den statliga lönegarantin

En arbetstagare som blir utan lön på grund av att arbetsgivaren har försatts i konkurs kan i vissa fall få ersättning enligt lönegarantilagen. Ersättningarna betalas från Lönegarantifonden.

På grund av det stora antalet konkurser under de gångna åren har utbetalningarna från fonden ökat kraftigt. I propositionen görs bedömningen att antalet konkurser kommer att ligga kvar på en hög nivå under nästa budgetår. Kostnaden för den statliga lönegarantin beräknas därför uppgå till ca 4,7 miljarder kronor under budgetåret 1993/94, mot vilket skall ställas beräknade inkomster på 1,2 miljarder kronor. Kostnaderna kommer därmed att överstiga intäkterna med 3,5 miljarder kronor, till vilket skall läggas ett underskott för innevarande budgetår som beräknas till 3 miljarder kronor.

Enligt propositionen är det därför nödvändigt att för budgetåret 1993/94 förstärka Lönegarantifonden. Den rörliga kredit som Kammarkollegiet disponerar för lönegarantikostnader uppgår för närvarande till 4 miljarder kronor. I propositionen föreslås den höjd till högst 7 miljarder kronor under nästa budgetår.

I motion Fi93 (yrkande 5) föreslår Ny demokrati att den maximala statliga lönegarantin bestäms till 50 000 kronor. Skälet härför är att det enligt motionärerna förekommer missbruk och att lönegarantin snedvrider konkurrensen.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att den nya lönegarantilagen, som trädde i kraft den 1 juli 1992, innebär att det maximala garantibeloppet för varje arbetstagare sänktes från drygt 400 000 kr till ett fast belopp om 100 000 kr. Därefter har en utredning tillsatts med uppgift att (dir. 1992:103) se över vissa delar av lönegarantisystemet. Syftet är att åstadkomma sådana regeländringar som, utan att garantins sociala syfte går förlorat, sammantaget begränsar utgifterna för garantin och effektiviserar granskningen av att garantin används på det sätt den är avsedd för. Frågor som aktualiseras i Ny demokratis motion kan antas bli

belysta i utredningen. Arbetsmarknadsutskottet anser att denna utredning bör avvaktas. Motionen bör därför avstyrkas i den nu berörda delen.

Utskottet har ingen erinran mot det i propositionen framförda förslaget om en höjning till högst 7 miljarder kronor av den rörliga krediten under nästa budgetår för utbetalningar av lönegarantimedel.

Stockholm den 18 maj 1993

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Ingela Thalén

I beslutet har deltagit: Ingela Thalén (s), Elver Jonsson (fp), Anders G Högmark (m), Georg Andersson (s), Marianne Andersson (c), Lahja Exner (s), Sten Östlund (s), Harald Bergström (kds), Laila Strid-Jansson (nyd)*, Monica Öhman (s), Isa Halvarsson (fp), Johnny Ahlqvist (s), Kent Olsson (m), Berit Andnor (s) och Göran Lindblad (m).

*Laila Strid-Jansson (nyd) har inte deltagit i besluten under rubrikerna Arbetsmarknadspolitikens inriktning och Vissa finansieringsfrågor (rekryteringsstöd för ungdomar) samt besluten såvitt avser yrkandena i motion 1992/93:Fi93 (nyd) under rubrikerna Arbetsmarknadsverket, Ungdomspraktik, Bidrag för att starta egen näringsverksamhet, Beredskapsarbeten, rekryteringsstöd och avtalade inskolningsplatser (anställningsstöd), Insatser för flyktingar och invandrare, Arbetslivsutveckling och Finansiering av den statliga lönegarantin.

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Hans Andersson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande meningar

1. Kompletteringspropositionen, Arbetsmarknadsdepartementets verksamhetsområde

Laila Strid-Jansson (nyd) anför:

Ny demokratisk motion, 1992/93:Fi93 med anledning av kompletteringspropositionen, skall i första hand ses som ett helhetsförslag, från vilket förutsättningslösa förhandlingar skall föras med intresserade partier och block. För att det skall bli möjligt att föra övergripande förhandlingar i finansutskottet och fritt kunna diskutera avstår jag — även om jag ställer mig bakom samtliga motionsyrkanden i motion Fi93 såvitt nu är i fråga — i detta sammanhang från att delta i besluten i fråga om varje enskilt yrkande i motionen och avger således inte heller någon avvikande mening med anledning av dessa yrkanden.

2. Arbetsmarknadspolitikens inriktning

1992/93:AU8y

Elver Jonsson (fp), Anders G Högmark (m), Marianne Andersson (c), Harald Bergström (kds), Isa Halvarsson (fp), Kent Olsson (m) och Göran Lindblad (m) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Arbetsmarknadspolitikens inriktning* som börjar med "Påfrestningarna på" och slutar med "i huvudsak tillgodosedd" bort ha följande lydelse:

Påfrestningarna på arbetsmarknaden är mycket stora och kommer enligt prognoserna sannolikt att kulminera under nästa budgetår, även om det efter hand blir en vändning i den ekonomiska utvecklingen till följd av industrins ökade konkurrensförmåga. Arbetsmarknadspolitikens måste därför koncentreras på att så långt som möjligt hejda en ytterligare skärpning av läget.

Som utskottet inledningsvis redogjort för har trots betydande insatser i form av arbetsmarknadspolitiska åtgärder den öppna arbetslösheten nått nivåer som väsentligt överstiger dem som uppmäts under efterkrigstiden. Arbetslösheten uppgick i april i år till ca 329 000 personer eller 7,7 % av arbetskraften, en ökning på 3,1 procentenheter i förhållande till motsvarande tid förra året.

Förutom den öppna arbetslösheten finns omkring 210 000 personer eller 4,9 % i olika konjunkturberoende åtgärder. Av dessa var knappt 100 000 ungdomar i åldern 18–24 år, varav 70 000 hade en ungdoms praktikplats.

Arbetslöshetsciffrorna har legat omkring dessa tal under de fyra första månaderna 1993.

Det är mot denna bakgrund man skall se förslagen i propositionen och motionerna. Det allvarliga sysselsättningsläge som råder medför att arbetsmarknadspolitikens inte ensam kan klara krisen på arbetsmarknaden. Därtill krävs en rad insatser på olika politikområden. Om detta råder enighet inom utskottet.

Arbetslinjen skall gälla, och utgångspunkten måste vara att de arbetsmarknadspolitiska resurserna skall användas till de mest utsatta grupperna. Även om detta råder enighet.

Den inriktning av politiken som utskottet förordade i sina betänkan- den AU11 och AU19 ligger i allt väsentligt fast.

Vad motionärerna ifrågasätter är om *tillräckliga* resurser satsas på andra politikområden och om regeringen gör *tillräckliga* ansträngningar för att upprätthålla arbetslinjen.

Meningarna går isär när det gäller den ekonomiska politiken. Såväl Socialdemokraterna som Vänsterpartiet kräver en omläggning av denna. Även när det gäller användningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna är meningarna delade. Regeringen vill på anförda skäl använda sig av administrativt enkla åtgärder medan Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i huvudsak vill satsa på traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Vad först angår frågan om tillräckliga resurser satsas på andra politikområden vill utskottet anför följande.

Förutom de beslut som riksdagen redan har fattat, när det gäller exempelvis ROT-sektorn, innebär enligt utskottets mening de förslag som läggs fram på skilda politikområden i kompletteringspropositionen och i särskilda propositioner, t.ex. i propositionen om investeringar i trafikens infrastruktur, betydande sysselsättningseffekter.

Vad härefter angår frågan om tillräckliga resurser satsas på att upprätthålla arbetslinjen gör utskottet följande bedömning. Med hänsyn till det utomordentligt svåra läget visar omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska resurser som satsas att regeringen med stor kraft arbetar för det av alla omfattade målet att arbetslinjen skall gälla. De medel som regeringen ställer till förfogande för arbetsmarknadspolitiska åtgärder belöper sig på åtskilliga miljarder kronor. Enbart över B 2-anslaget satsas närmare 30 miljarder kronor. Till detta kommer medel för åtgärder som finansieras på annat sätt, t.ex. utbetalningar från Arbetsmarknadsfonden, medel för handikappade och vissa regionalpolitiska medel. Sammanlagt torde det röra sig om ca 100 miljarder kronor för arbetsmarknadspolitiken.

Arbetsmarknadsutskottet delar uppfattningen att kampen mot arbetslösheten måste stå i centrum för den ekonomiska politiken. När det gäller den ekonomiska politiken ansluter sig utskottet till regeringens bedömning att de ekonomiska problemen bara kan lösas genom åtgärder som stimulerar tillväxten och som är förenliga med en långsiktigt god ekonomisk utveckling med hög sysselsättning och låg inflation.

Även om Sverige nu befinner sig i en svår ekonomisk kris finns det emellertid viktiga ljuspunkter som det finns anledning att ta fasta på. Utgångsläget för svensk exportindustri har enligt vissa bedömare inte sedan krigsslutet varit bättre än i dag. Genom deprecieringen av kronan, låga löneökningar, förbättrad produktivitet samt sänkta arbetsgivaravgifter har konkurrenskraften i näringslivet stärkts. Nyligen har ett tvåårsavtal för verkstadsindustrin slutits. Effekten av detta avtal har haft till följd att industrin nu börjat återanställa personal i Sverige. Utvecklingen tyder på att grunden är lagd för en export- och investeringsledd expansion av den svenska ekonomin under 1990-talet.

Med det sagda avvisar utskottet förslagen om en omläggning av den ekonomiska politiken.

Arbetsmarknadsutskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat yrkanden om arbetstidens längd och däribland även frågan om sex timmars arbetsdag. Vid sin senaste behandling av denna fråga (1992/93:AU4) ansåg utskottet att frågan om en generell arbetstidsförkortning inte är aktuell mot bakgrund av Sveriges ekonomiska läge.

Inte heller en försöksverksamhet av det slag som föreslås i motion Fi117 (yrkande 10) är enligt utskottets mening försvarlig i detta läge. Motionen avstyrks därmed i denna del.

Vad slutligen angår frågan om innehållet i och volymen av de insatta arbetsmarknadspolitiska åtgärderna gör utskottet följande uttalande.

Det är självfallet viktigt att arbetsmarknadspolitiska åtgärder har en inriktning som så nära som möjligt anknuter till den ordinarie arbets-

marknaden. Utskottet har i samband med att både ungdomspraktik och arbetslivsutveckling infördes som arbetsmarknadspolitiska åtgärder framhållit att det är fråga om åtgärder i sista hand när inga andra åtgärder står till buds. Utskottet står fast vid denna ståndpunkt. Med hänsyn till omfattningen av arbetslösheten kan emellertid utskottet inte finna annat än att nyssnämnda åtgärder får accepteras under ett övergångsskede. Det gäller dock för regeringen och ansvarig myndighet att noga följa utvecklingen och så snart som situationen medger återgå till normala arbetsmarknadspolitiska insatser. Utskottet återkommer senare i framställningen till såväl ungdomspraktik som arbetslivsutveckling.

Sammanfattningsvis delar utskottet regeringens bedömning om inriktningen av arbetsmarknadspolitiken. Därmed avstyrks i aktuella delar motionerna Fi117 (v) (yrkandena 1, 2, 8 och 10) och Fi120 (s) (yrkande 3), i den mån de inte sammanfaller med vad utskottet anfört.

3. Arbetsmarknadsverket

Ingela Thalén, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman, Johnny Ahlqvist och Berit Andnor (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Arbetsmarknadsverket* som börjar med "Eftersom åtgärden" och slutar med "och 20)" hort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det nödvändigt att tillföra AMV ytterligare medel för förvaltningskostnader. Det är däremot inte rimligt att ta dessa pengar från anslaget till Arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Utskottet tillstyrker därför förslaget i motion Fi120 (s) att tillföra anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader ytterligare 300 miljoner kronor.

4. Utbildningsbidragens storlek

Ingela Thalén, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman, Johnny Ahlqvist och Berit Andnor (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Utbildningsbidragens storlek* som börjar med "Med hänvisning" och slutar med "vid arbetslöshet" bort ha följande lydelse:

De nya belopp för utbildningsbidragen som regeringen presenterar motsvarar en sänkning av nuvarande belopp med 5,5 %. Denna bidragssänkning kommer att gälla alla kursdeltagare. För de stora grupper bland deltagarna som har ett utbildningsbidrag motsvarande ersättningen från arbetslöshetskassan och som tidigare haft en lågavlönad anställning stannar bidragsminskningen inte vid detta utan blir dubbelt så stor, 11 %. Detta är bidragsförsämringar som inte kan godtas. Den nivå utbildningsbidragen har i dagsläget bör förbli oförändrad och efter hand justeras enligt de principer som gäller sedan år 1990, dvs. med hänsyn till löneutvecklingen för industriarbetare.

Med tillstyrkan av motionerna Fi117 (v) och Fi120 (s) i motsvarande delar föreslås att vad utskottet anfört delges regeringen.

1992/93:AU8y

5. Utbildningsbidrag med lånedel

Ingela Thalén, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman, Johnny Ahlqvist och Berit Andnor (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Utbildningsbidrag med lånedel* som börjar med "När vuxna" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Som framgått av den föregående redovisningen vill regeringen generellt sänka nivåerna för utbildningsbidragen. Till detta kommer det nu föreliggande förslaget att därutöver minska bidraget med en tredjedel för alla ungdomar under 25 år och för alla kursdeltagare, oavsett ålder, som får sin arbetsmarknadsutbildning förlagd till det reguljära utbildningsväsendet. För arbetslöshetsförsäkrade personer kommer förslaget att innebära att de under utbildningstiden får en ersättning som utgör två tredjedelar av den ersättning de får om de stannar hemma. Även detta förslag från regeringen är oacceptabelt och bör avvisas av riksdagen. Avslagsyrkandena i motionerna Fi111 (s), Fi117 (v) och Fi120 (s) biträds sålunda av utskottet.

6. Arbetsmarknadsutbildning: Volym och kostnader

Ingela Thalén, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman, Johnny Ahlqvist och Berit Andnor (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Arbetsmarknadsutbildning: Volym och kostnader* som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "sig för" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till Socialdemokraternas uppfattning i motion Fi120 om arbetsmarknadsutbildningens volym under nästa budgetår. Medel bör således beräknas för ytterligare 15 000 deltagare till en kostnad av 3,3 miljarder kronor. Vid bifall härtill tillgodoses även förslaget om utbildningens dimensionering i motion Fi117 (v).

7. Ungdomspraktik

Elver Jonsson (fp), Anders G Högmark (m), Marianne Andersson (c), Harald Bergström (kds), Isa Halvarsson (fp), Kent Olsson (m) och Göran Lindblad (m) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Ungdomspraktik* som börjar med "Utskottet har" och slutar med "och 58)" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i den föregående framställningen i princip ställt sig bakom användningen av den arbetsmarknadspolitiska åtgärden ungdomspraktik. Nu föreslås att åtgärden får fortsätta som en försöksverksamhet även under nästa budgetår och utökas till sammanlagt 100 000 platser i genomsnitt per månad. Dessutom föreslås att åtgärden utsträcks till att omfatta även ca 3 000 akademiker under vissa närmare angivna förutsättningar.

De invändningar som i motionerna har riktats mot regeringsförslagen kan utskottet ha viss förståelse för. Vid behandlingen av förslaget om att införa åtgärden förra våren diskuterades ingående eventuella negativa konsekvenser i samband med användningen av denna åtgärd. Utskottet ansåg sig emellertid kunna acceptera den eftersom den var en tidsbegränsad försöksverksamhet. Den ansågs som ett vettigt sätt för de unga att utnyttja den tid då de står utanför reguljärt arbete för utbildning och praktik samt att den dessutom bidrog till att förhindra en socialt oacceptabel utslagning av stora grupper ungdomar. Utskottet underströk angelägenheten av att åtgärden följdes upp, så att inte oönskade effekter uppstod.

På utskottets initiativ tillkallades en referensgrupp med representanter för arbetsmarknadens parter och AMS. Referensgruppens uppgift är att kontinuerligt följa hur systemet verkar i praktiken och vid behov komma med förslag till förändringar.

Av bl.a. den redovisning som lämnas i propositionen framgår att åtgärden i huvudsak fått avsedd effekt. I AMS rapport den 1 mars 1993 om "Ungdomsarbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska åtgärder för ungdomar" redovisas både goda och mindre goda effekter av ungdomspraktiken. Detta är emellertid något som gällt även andra åtgärder med stor omfattning, som i svåra arbetsmarknadspolitiska lägen inriktats mot att skapa sysselsättning och motverka långtidsarbetslöshet bland ungdomar.

Ambitionen att ungdomspraktik skall vara en sista åtgärd efter prövning av alla andra alternativ har inte kunnat fullföljas fullt ut, uppges det i propositionen. Detta har berott på det stora trycket på arbetsförmedlingarna från mängden arbetslösa ungdomar.

En i vissa avseenden likartad modell som redovisas i motion Fi93 (nyd) diskuterades förra våren i samband med behandlingen av förslaget om ungdomspraktik. Den avvisades då av utskottet till förmån för det administrativt enklare systemet med ungdomspraktik.

I sitt yttrande (1992/93:AU2y) till finansutskottet med anledning av den s.k. stabiliseringspropositionen uttalade utskottet följande:

Arbetsmarknadsutskottet vill — — — understryka att ungdomspraktiken är en exceptionell åtgärd i en lågkonjunktur med ett mycket svårt arbetsmarknadsläge särskilt för ungdomar. Systemet har tidsbegränsats. Om förlängning sker, såsom aviserats i propositionen, är det därför att ett fortsatt allvarligt arbetsmarknadsläge motiverar det.

Enligt utskottets bedömning föreligger ett sådant allvarligt arbetsmarknadsläge att det är motiverat med en fortsättning av försöksverksamheten.

Mot bakgrund av den tilltagande arbetslösheten bland akademiker är det angeläget att åtgärder vidtas även för denna grupp. Systemet med ungdomspraktik är en åtgärd som i detta sammanhang kan vara lämplig eftersom den är prövad och är administrativt enkel att hantera. Som uttalas i propositionen bör ungdomspraktik för denna grupp efter tre månader övergå i rekryteringsstöd.

Det av regeringen begärda godkännandet om fortsatt försöksverksamhet med ungdomspraktik bör således lämnas liksom godkännanden

av övriga redovisade förslag i anslutning härtill. Motionerna Fi93, Fi117 och Fi120 avstyrks därmed i aktuella delar.

1992/93:AU8y

8. Bidrag för att starta egen näringsverksamhet

Harald Bergström (kds) anser att arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Bidrag för att starta egen näringsverksamhet* som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion Fi103" bort ha följande lydelse:

För unga, som genomgått ett tredje gymnasieår, anser utskottet att åldersgränsen för att få tillgång till starta eget-bidraget bör ändras att gälla från 18 års ålder.

Utskottet tillstyrker därför motion Fi103.

9. Beredskapsarbeten, rekryteringsstöd och avtalade inskolningsplatser: Ändrade bidragsgrunder

Ingela Thalén, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman, Johnny Ahlqvist och Berit Andnor (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Beredskapsarbeten, rekryteringssöd och avtalade inskolningsplatser: Ändrade bidragsgrunder* som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "har begärt" bort ha följande lydelse:

Liksom Socialdemokraterna och Vänsterpartiet anser utskottet att regeringsförslaget att minska den bidragsgilla arbetstiden vid beredskapsarbeten med fyra timmar per vecka inte kan godtas utan bör avvisas av riksdagen i enlighet med yrkandena i motionerna Fi117 och Fi120. Regeringen bör underrättas härom.

10. Särskilt rekryteringsstöd

Ingela Thalén, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman, Johnny Ahlqvist och Berit Andnor (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Beredskapsarbeten, rekryteringsstöd och avtalade inskolningsplatser: Ändrade bidragsgrunder* som börjar med "Det särskilda" och slutar med "för handikappade" bort ha följande lydelse:

Problemet med den växande långtidsarbetslösheten är allvarligt. Effekterna av denna arbetslöshet såväl för den enskilde arbetslöse som för samhället har utvecklats i den socialdemokratiska partimotionen. Vad där anförs ansluter sig utskottet till.

Som ett led i ansträngningarna att komma till rätta med problemet anser utskottet att det är nödvändigt att tillgripa starka stimulanser för näringslivet att anställa långtidsarbetslösa. Såsom föreslås i deras motion Fi120 (s) bör vid sidan av det traditionella rekryteringsstödet införas ett särskilt stöd som lämnas med 80 % av lönekostnaderna

under sex månader till företag som anställer långtidsarbetslösa. Det särskilda rekryteringsstödet bör i första hand riktas mot små och medelstora företag.

Utskottet föreslår att regeringen delges vad utskottet med tillstyrkan av motion Fi120 i denna del har anfört.

11. Vissa finansieringsfrågor

Ingela Thalén, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman, Johnny Ahlqvist och Berit Andnor (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Vissa finansieringsfrågor* som börjar med "Förslaget om" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det ROT-program som riksdagen tidigare beslutat om inte tillräckligt för att förbättra sysselsättningssituationen för byggnadsarbetare.

Behov av ytterligare satsningar föreligger därför att skapa sysselsättning inom byggsektorn i enlighet med vad som förordas i den socialdemokratiska motionen Fi120. Det gäller dels byggnadsverksamhet inom kommunerna, dels insatser av ROT-åtgärder inom äldreomsorgen. För den förstnämnda åtgärden bör 2,2 miljarder kronor tillföras B 2-anslaget, vilket innebär arbetstillfällen för ca 10 000 byggnadsarbetare. Den senare satsningen på ROT-åtgärder inom äldreomsorgen betyder att 8 700 personer kan få arbete till en kostnad för staten på 1 575 miljoner kronor.

Vad härefter angår insatser på Vägverkets, Banverkets och Luftfartsverkets områden anser utskottet i likhet med motionärerna i motion Fi120 att det ur sysselsättningssynpunkt är angeläget att verken får tillräckliga resurser att genomföra tidigareläggningar av underhåll och investeringar.

Vad gäller särskilt behovet att ta igen efersatt vägunderhåll anser utskottet i likhet med motionärerna att en satsning som innebär sysselsättning för ca 15 500 personer bör göras. Av de 5,5 miljarder kronor som erfordras för denna satsning bör kommunerna få statsbidrag med 50 % eller 1 miljard kronor av det belopp på 2 miljarder som faller på kommunerna.

Förslaget i motion Fi120 om dimensioneringen av antalet beredskaparbeten, rekryteringsstöd för långtidsarbetslösa och avtalade inskolningsplatser får utskottets stöd. Likaså anser utskottet att 1 400 miljoner kronor bör ställas till AMS disposition för att klara de utgifter som uppkommer med utskottets förslag att inte godta en sänkning av arbetstiden för deltidsarbetare och sänkningen av nivån på utbildningsbidragen.

Av anslaget bör regeringen få disponera ett oförändrat belopp på 50 miljoner kronor för särskilda insatser på utsatta orter.

Utskottet anser därmed att riksdagen bör godkänna vad utskottet anfört med anledning av motion Fi120 (yrkandena 2 delvis, 4, 5, 6 och 7 delvis).

Motion Fi117 (v) yrkande 11 får i huvudsak anses tillgodosedd med vad utskottet anfört.

1992/93:AU8y

12. Vissa finansieringsfrågor

Elver Jonsson (fp), Anders G Högmark (m), Marianne Andersson (c), Harald Bergström (kds), Isa Halvarsson (fp), Kent Olsson (m) och Göran Lindblad (m) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Vissa finansieringsfrågor* som börjar med "De ytterligare" och slutar med "för rekryteringsstöd" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i den föregående framställningen ställt sig bakom regeringsförslaget om utökning av antalet ungdomspraktikplatser. Av detta följer att utskottet avstyrker förslaget i motion Fi120 (yrkande 7, delvis) om medel för rekryteringsstöd för de alternativ till regeringsförslaget som framläggs i motionen.

13. Otraditionella insatser

Ingela Thalén, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman, Johnny Ahlqvist och Berit Andnor (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Otraditionella insatser* som börjar med "Utskottet godtar" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

För otraditionella insatser bör såsom anförs i motion Fi120 (s) reserveras 500 miljoner kronor, dvs. 200 miljoner kronor mer än regeringen har föreslagit. Därmed tillgodoses delvis motsvarande yrkande i motion Fi117 (v) beträffande uppräknade beloppet.

14. Tidigareläggning av affärsverksinvesteringar

Ingela Thalén, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman, Johnny Ahlqvist och Berit Andnor (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Bidrag till tidigareläggning av investeringar m.m.* som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "därför avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att trafikverken bör ges möjlighet att tidigarelägga investeringar om 4 miljarder kronor. För detta uppkommer en räntekostnad på upplånat kapital med 275 miljoner kronor. 11 500 personer beräknas härigenom få sysselsättning.

Riksdagen bör därför bifalla motion Fi120 (s) yrkande 9. Detta ställningstagande innebär att syftet med motion Fi117 (v) yrkande 3 samtidigt är tillgodosett.

15. Sammanfattning beträffande medelsanvisning på B 2-anslaget

Elver Jonsson (fp), Anders G Högmark (m), Marianne Andersson (c), Harald Bergström (kds), Isa Halvarsson (fp), Kent Olsson (m) och Göran Lindblad (m) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Sammanfattning beträffande medelsanvisning på B 2-anslaget* som börjar med "Utskottet har" och slutar med "i övriga delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i den föregående framställningen ställt sig bakom regeringens förslag om medelstilldelning till de föreslagna åtgärderna. Utskottet tillstyrker därför att anslaget till Arbetsmarknadspolitiska åtgärder förs upp med det belopp som regeringen har föreslagit.

Av detta följer att utskottet avstyrker anslagsförslagen i Fi117 (v) och Fi120 (s).

16. Sammanfattning beträffande medelsanvisning på B 2-anslaget

Ingela Thalén, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman, Johnny Ahlqvist och Berit Andnor (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Sammanfattning beträffande medelsanvisning på B 2-anslaget* som börjar med "Utskottet har" och slutar med "i övriga delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet hänvisar till de ställningstaganden i det föregående som rör medelsberäkningarna enligt motion Fi120 (s) och de beslut angående medelsberäkningen beträffande alternativet till ungdomspraktik.

Sammantaget innebär detta att anslaget till Arbetsmarknadspolitiska åtgärder i enlighet med det aktuella yrkandet i motion Fi120 och nyssnämnda beslut bör räknas upp med 14 975 miljoner kronor i förhållande till vad regeringen har begärt och sålunda anvisas med 45 505 655 000 kronor.

17. Finansieringen av arbetslöshetsersättningen

Ingela Thalén, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman, Johnny Ahlqvist och Berit Andnor (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Finansieringen av arbetslöshetsersättningen* som börjar med "Hela frågan" och slutar med "utskottets mening" bort ha följande lydelse:

De förslag som hittills har presenterats när det gäller arbetslöshetsförsäkringen tillgodoser inte kraven på en långsiktig lösning av finansieringsfrågan. Enligt utskottets mening bör man ta fasta på de förslag som läggs fram av Socialdemokraterna och som innebär en genomgripande omläggning av försäkringen och dess finansiering. Som framhålls i motionerna kan såväl kontantstöden som de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna ses som en konsekvens av förhållandena i produktionen. Det är då också rimligt att kostnaderna i allt väsentligt får bäras av produktionen genom uttag av arbetsgivaravgifter.

Arbetsmarknadsfonden bör enligt utskottets mening förstärkas på det sätt som föreslås av Socialdemokraterna, nämligen genom överföring av de avgifter som hittills finansierat sjukförsäkringen och genom en höjning av arbetsmarknadsavgiften. En tillfällig förstärkning så länge som fonden uppvisar underskott bör dessutom komma till stånd genom en höjning av inkomstskatten över den s.k. brytpunkten.

På sikt bör fonden finansiera både kontantstöden och de aktiva åtgärderna, såsom förordas av Socialdemokraterna. Skälet är att det bör finnas ett tydligare samband mellan de olika delarna av arbetsmarknadspolitiken. Vidare bör man säkerställa att det finns medel i fonden för framtida behov så att en ny finansiell kris förhindras. Arbetsmarknadsfonden skall vidare, som Socialdemokraterna förordar, kunna användas för att säkra en tillfredsställande balans i det offentliga sparandet.

Utskottet ställer sig med det anförda bakom de nu berörda yrkandena i s-motionerna Fi92 och Fi120, som således bör bifallas av riksdagen.

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Hans Andersson (v) anför:

Jag biträder de avvikande meningar som avgetts av Socialdemokraternas företrädare med yrkanden om avslag på regeringens förslag beträffande utbildningsbidragens storlek, införande av utbildningsbidrag med lånedel och om minskning av den bidragsgilla arbetstiden vid beredskapsarbeten.

Arbetsmarknadspolitikens inriktning

Det krävs en mycket aktivare politik i enlighet med Vänsterpartiets alternativ om ekonomin skall kunna aktiveras och sysselsättningen upprätthållas. Den inriktning av arbetsmarknadspolitiken som regeringen har valt innebär att åtgärder, som när de infördes var avsedda att tillgripas i sista hand, nu har förvandlats till ordinarie volymåtgärder. På sikt är det dock enligt min mening både billigare och ger väsentligt större sysselsättningseffekter att satsa på traditionella arbetsmarknadspolitiska insatser som arbetsmarknadsutbildning, rekryteringsstöd och beredskapsarbeten. Jag ansluter mig alltså till vad som anförts i Vänsterpartiets motion Fi117 (yrkandena 1 och 2) om sysselsättningspolitiken och om arbetsmarknadspolitikens inriktning.

I det allvarliga sysselsättningsläge som råder bör man avstå från nedskärningar inom statlig och kommunal verksamhet. Inte heller bör statlig verksamhet avregleras eller bolagiseras. Riksdagen bör göra de uttalanden härom som begärs i motion Fi117 (yrkandena 8 och 9).

Riksdagen hör också göra det i samma motion (yrkande 10) begärda tillkännagivandet till regeringen om sex timmars arbetsdag och begränsning av övertidsuttaget.

Särskilt bidrag

Såsom Vänsterpartiet yrkar i motion Fi117 (yrkande 17) bör riksdagen avslå regeringens förslag beträffande det särskilda bidraget vid arbetsmarknadsutbildning.

Arbetsmarknadsutbildning: Volym och kostnader

Det är min uppfattning att det finns ett stort behov av den kompletterande utbildning som kan ges inom arbetsmarknadsutbildningen. För att täcka kostnaderna för denna utbildning och för utbildningsbidragen bör anvisas 5 400 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. Riksdagen bör alltså bifalla motion Fi117 (yrkande 13) på denna punkt. Med den volymökning som jag nu förordar tillgodoses samtidigt motsvarande yrkande i motion Fi120 (s).

Dessutom bör anslaget räknas upp med 271 miljoner kronor vid bifall till Vänsterpartiets yrkande att avvisa regeringens förslag beträffande det särskilda bidraget vid arbetsmarknadsutbildning (motion Fi117 yrkande 18).

Därjämte anser jag att riksdagen bör bifalla Vänsterpartiets förslag (motion Fi117 yrkande 6) om stöd till kompetensutbildning i arbetslivet i form av avdrag på arbetsgivaravgiften med 90 kr per utbildningstimme. Jag återkommer nedan till medelsanvisningen för att täcka det avgiftsbortfall som uppstår med förslaget.

Ungdomspraktik

Ungdomspraktiken har snabbt blivit en betydande volymåtgärd inom arbetsmarknadspolitiken, trots att skilda utvärderingar har visat på många problem med verksamheten. Det är angeläget att nu få till stånd en allsidig utvärdering som bedömer ungdomspraktikens effekter i vid mening i enlighet med vad Vänsterpartiet föreslår i motion Fi117 (yrkande 21).

De förslag till nya restriktioner vid anvisning till ungdomspraktik som regeringen har lagt fram är tveksamma till sin effekt. I enlighet med yrkandena 22 och 23 i motion Fi117 bör riksdagen avslå regeringens begäran om godkännande av de restriktioner som det här är fråga om.

Jag anser att det finns utrymme för en väsentligt större volym beredskapsarbeten än regeringen har föreslagit. Ytterligare 2 miljarder kronor bör avsättas för denna åtgärdsform.

Vidare anser jag att det bör införas ett marginellt sysselsättningsstöd i form av nedsättning av arbetsgivaravgiften med 20 procentenheter för nyanställd personal. Vid nyanställning av 55 000 personer blir årskostnaden 2 miljarder kronor.

Mina ställningstaganden i detta avsnitt innebär att jag stöder förslagen i motion Fi117 yrkandena 11 resp. 4. Jag återkommer nedan till erforderliga medelsanvisningar.

Arbetslivsutveckling

Enligt min mening bör riksdagen genom ett uttalande till regeringen understryka att arbetslivsutvecklingen är en åtgärd som får tillgripas endast i sista hand. Jag ansluter mig alltså till motion Fi117 yrkande 19.

Otraditionella insatser

Ytterligare 300 miljoner kronor bör avsättas för otraditionella insatser och öronmärkas för ungdomsprojekt. Jag stöder därmed motion Fi117 yrkande 24.

Bidrag till tidigareläggning av investeringar m.m.

Till dessa bidrag bör anvisas 1 miljard kronor eller 800 miljoner kronor mer än med regeringens förslag som enligt min mening är alltför försiktigt. Jag biträder på denna punkt motion Fi117 yrkande 3.

Sammanfattning beträffande medelsanvisning på B 2-anslaget

I det föregående har jag tillstyrkt åtgärdsinsatser i enlighet med Västerpartiets förslag i motion Fi117. Det gäller tidigareläggning av affärsverksinvesteringar med 800 miljoner kronor (yrkande 3), rekryteringsstöd med 2 000 miljoner kronor (yrkande 5), kompetensutveckling med 1 300 miljoner kronor (yrkande 7), beredskapsarbeten med 2 000 miljoner kronor (yrkande 11), arbetsmarknadsutbildning och utbildningsbidrag med 5 400 miljoner kronor (yrkande 13), särskilt bidrag vid arbetsmarknadsutbildning med 271 miljoner kronor (yrkande 18) samt otraditionella insatser med 300 miljoner kronor (yrkande 24).

Detta medför ett sammanlagt ökat medelsbehov med 12 071 miljoner kronor i förhållande till vad regeringen har begärt. Det aktuella anslaget bör därmed för nästa budgetår uppföras med 40 460 655 000 kr.

Finansieringen av arbetslöshetsersättningen

1992/93:AU8y

När det slutligen gäller Arbetsmarknadsfondens finansiering ansluter jag mig till förslaget i motion Fi117 att en procentenhet av den av Vänsterpartiet i annat sammanhang föreslagna höjningen av arbetsgi-
varavgiften avsätts som höjd arbetsmarknadsavgift.

Av arbetsmarknadsutskottet framlagt lagförslag

1992/93:AU8y
Bilaga

Lag om fortsatt giltighet av lagen (1992:322) om ungdomspraktikanter

Härigenom föreskrivs att lagen (1992:322) om ungdomspraktikanter skall äga fortsatt giltighet till utgången av juni 1994.

